תשורה

משמחת הנישואין

של

מנחם מענדל הכהן וחי׳ מושקא

שיחיו

בלעסאפסקי

כג טבת תשפ״א

ב"ה

פתח דבר

ביום שמחת לבבנו, הננו בזה להגיש לידידנו ומכירנו שבאו לשמוח איתנו, "תשורה" ומזכרת, כפי שנהוג בין אנ"ש לאחרונה, וכפי שהי' בחתונת כ"ק אדמו"ר מה"מ, שחולקה תשורה לכל המשתתפים.

התשורה כוללת:

א. התוועדות ש"פ דברים, תשכ"ט עם הגהות מכ"ק אדמו"ר מה"מ.
הנחה מהתוועדות שהוכן עבור להשמיע ברדיו במוצ"ש, עם הגהות והוספות ע"י כ"ק אדמו"ר מה"מ, המתפרסם בזה לראשונה. בהתוועדות זו דיבר הרבי ע"ד הטיסה לירח וההוראה מזה, וכן בנושא יצורים בעלי חיים על כוכבי לכת אחרים וכו'.

ב. התוועדות הנ"ל – הנחת התמימים.
הנחה מדוייקת מהתוועדות הנ"ל, המתפרסמת בזה לראשונה.

ג. כלל דקדוק באידיש.
הגהה על מכתב כללי מימי הסליחות תשמ"ב, המתפרסם בזה לראשונה.

ד. מילי מעלייתא.
לקט סיפורים וזכרונות שנרשמו ע"י סב החתן הרב חיים אברהם דובער הכהן שיחי' בלעסאפסקי, ששמע מאת זקני החסידים וכן ממה שראה או שמע בעת שהותו ב770 בשנות הכ"ף.

ואנו תפלה שמהרה ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה וכו' בהתגלות מלכנו משיחנו בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

מנחם מענדל הכהן וחי' מושקא בלעסאפסקי
כג טבת תשפ"א

התשורה בחתונת הרבי

באמצע סעודת החתונה של הרבי, בי"ד כסלו תרפ"ט, שעה שהסיבו המסובים ליד השולחנות הערוכים, ציוה הרבי הריי"צ לאחד מתלמידי התמימים, לחלק בשמו, לכל אחד ואחד מהמסובים, תשורה מיוחדת:

גיליון שנכפל לשלושה חלקים. מצדו האחד של הגיליון נדפס צילום "תמונת הדרת-קודש. גוף כתב יד קדשו של כ"ק אאזמו"ר. אדמו"ר אבינו הראשון. רבינו הגדול זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע", ומצדו השני, כלפי חוץ, נדפסו שלושה צילומי קטעים קטנים, האחד - כתוב בלשון הקודש - אף הוא בגוכי"ק של אדמו"ר הזקן. השניים האחרים נכתבו ברוסית על-ידי אדם אחר.

לגיליון זה צורף גיליון נוסף שנכפל לשנים: מצד ימין נדפס צילום מכתבו של הרבי הריי"צ - הכתוב בכתב ידו של אחד המזכירים וחתום בגוכי"ק של אדמו"ר הריי"צ - בו הוא מודיע כי מכתב של אדמו"ר הזקן שראה לכבד בו "את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק . . אשר סגולה יהי' לכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר, בתוככי ידידינו אנ"ש, ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו". בצד השמאלי של הגיליון, נדפסה פשר פתשגן הכתב - אף זאת בצילום כתב-ידו של אותו מזכיר - בו מפרט הרבי את הנסיבות בגללן שלח רבינו הגדול את מכתבו הנ"ל.

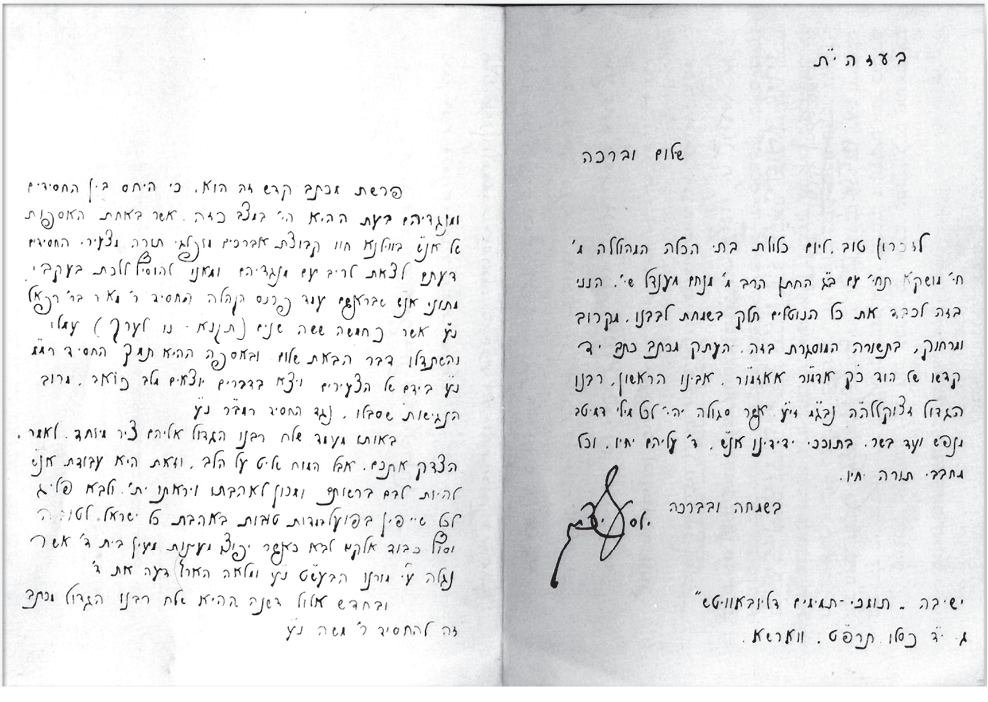

בעזה"י

שלום וברכה

לזכרון טוב. ליום כלולת בתו הכלה המהוללה מ' חי' מושקא תחי' עם בנו החתן הרב מ' מנחם מענדל שי'. הנני בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו. מקרוב ומרחוק, בתשורה המוסגרת בזה. העתק מכתב כתב יד קדשו של הוד כ"ק אדמו"ר אאזמו"ר. אבינו הראשון, רבינו הגדול זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אשר סגולה יהי' לכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר. בתוככי ידידינו אנ"ש. ד' עליהם יחיו. וכל מחבבי תורה יחיו.

בשמחה וברכה

יוסף יצחק

ישיבה - תומכי-תמימים ליובאוויטש"

ג' י"ד כסלו. תרפ"ט. ווארשא.

פרשת מכתב קדש זה הוא. כי היחס בין החסידים ומתנגדיהם בעת ההיא הי' במצב כזה. אשר באחת האסיפות של אנ"ש בווילנא חוו קהלת אברכים ומופלגי תורה מצעירי החסידים דעתם לצאת לריב עם מתנגדיהם ומאנו להוסיף ללכת בעקבי. ומתוך אנ"ש שבראשם עמד פרנס הקהלה החסיד ר' מאיר ב"ר רפאל נ"ע אשר כחמשה ששה שנים (תקנ"א - נו לערך) עמלו והשתדלו בדבר הבאת שלום ובאסיפה ההיא תמך החסיד רמ"ב נ"ע בידם של הצעירים ויצא בדברים יוצאים מלב פואר. מרוב הנגישות שסבלו. נגד החסיד רמב"ר נ"ע

באותו מעמד שלח רבינו הגדול אליהם ציר מיוחד. ואמר. הצדק אתכם. אבל המוח שליט על הלב. וזאת היא עבודת אנ"ש להיות לבם ברשותם ומכון לאהבתו ויראתו ית'. ולבא פלוג לבד [illegible] בפועל [illegible] טובות באהבת כל ישראל. לטובת ה' וסוד כבוד אלקים לבא כאשר יפוצו מעינות מעין בית ה' אשר נגלה על מורנו הבעש"ט נ"ע ומלאה הארץ דעה את ה'

ובחדש אלול בשנה ההיא שלח רבינו הגדול מכתב זה להחסיד ר' משה נ"ע

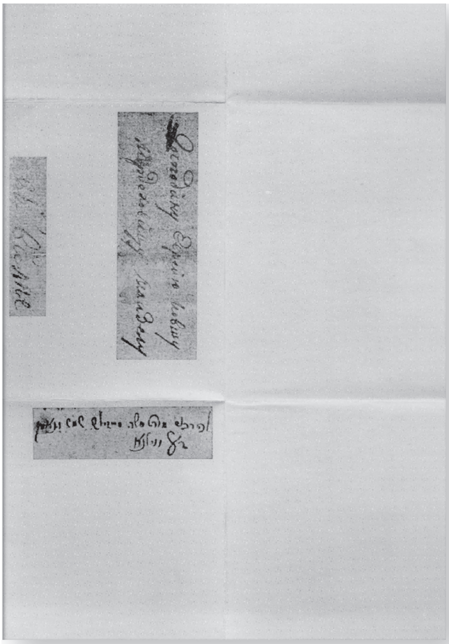

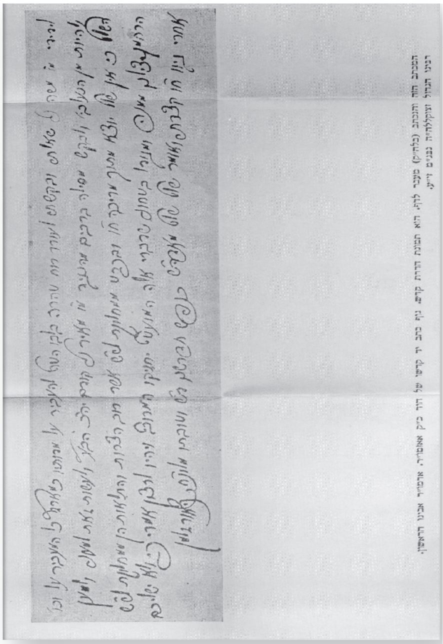

לידידי מו' משה נ"י שאלתי ובקשתי לעורר רוח טהרה בלבו הטה[ור] להעביר על מידותיו כמארז"ל כל המעביר על וכו' ולהיות מן הנעלבי[ם] ולבקש מחילה ברבים מהנגיד מו' מאיר נ"י קודם יה"כ הבע"ל [יום הכיפורים הבא עלינו לטובה] ולעשות זאת למעני ולמען השלו[ם] כי אין שלו' יוצא מתוך מריבה ח"ו ובפרט ממחלוקת לש"ש [לשם שמים] אשר רוב הצרות והתלאות הן ממחלוקת לש"ש הרחמן יצילנו ממנה ומגודל בטחוני שדברי אלה המועטי[ם] יחזיקו המרובי[ם] ויהיו לרצון אמרי פי ולא ישליכם אחרי גיוו ח"ו קיצרתי ואומר שלו' שלו' מאדה"ש [מאדון השלום] כנפש תדרשנו ד"ש [דורש שלומו] וטובתו מלונ"ח [מלב ונפש חפיצה] שניאור זלמן

תרגום הכיתוב בתמונה השמאלית למטה - בגוף כתב יד קודש אדמו"ר הזקן:

להרבני מו"ה מייזליש שמש ונאמן דק[הלת] ווילנא

שלוש השורות הנוספות, בשפה הרוסית, נכתבו על-ידי אחר:

לאדון יהודי משה מורדוכוביץ [בן מרדכי] מייזליש בווילנא

התוועדות ש"פ דברים - חזון תשכ"ט
עם הגהות מכ"ק אדמו"ר מה"מ

ה' אב תשכ"ט הי' יום היסטורי בו נחתו אנשים בפעם הראשונה על הירח.

כמה ימים אחרי זה, בהתוועדות שבת פרשת דברים, דיבר כ"ק אדמו"ר מה"מ על הטיסה לירח וההוראה שניתן ללמוד ממנה בעבודת השם. גם דיבר באריכות האם יש יצורים בעלי חיים על כוכבי לכת אחרים.

הנחה מההתוועדות זו הוכן עבור להשמיע ברדיו במוצ"ש, וכ"ק אדמו"ר מה"מ הוסיף בו הגהות רבות.

השיחה מתפרסם בזה לראשונה, עם פיענוח מלא
[ההוספות שהוסיף כ"ק אדמו"ר מה"מ בכתי"ק נדפסו באותיות בולטות].

ב"ה.

שבת פרשת דברים (חזון) האט אונז – און די גאנצע וועלט – מזכה געווען כ"ק אדמו"ר דער ליובאוויטשער רבי שליט"א מיט א אומגעריכטע התוועדות – פארברענגען – ווי כ"ק אדמו"ר שליט"א האט געזאגט איז איינע פון די כ בות פון דעם פארברייינגען דער ענין פון דעם פליה צו דער לבנה, און עס איז כדאי און זעהר וויכטיג אז עס זאל געהערט ווערן די מיינונג פון דעם נשיא בישראל, דער ליובאוויטשער רבי שליט"א וועגן דיסען ענין וואס האט אויפגעשטורעמט די גאנצע וועלט, וואס דאס איז די אמתע דעת תורה תמימה, און על פי פנימיות התורה, ווי דער גאנצער ענין איז ארויסגעברענגט געווארען פון דעם רבין שליט"א, אבער צוליב די קורצע צייט פון דעם בראדקעסט וועלען מיר דא איבערגעבען נאר א תוכן אין נקודות פון וואס עס האט זיך גערעדט וועגען דעם, איבער א שעה צייט.

דער רבי שליט"א האט אנגעפאנגען מיט א סיפור פון דעם בעש"ט וואס ער איז געווען א מלמד זכות אויף אידען, אפילו אויף א ענין וואס בחיצוניות האט דאס ניט געטויגט, און דער רבי שליט"א האט ערקלערט אז מיט דעם לימוד זכות אויף א צווייטען רופט מען ארויס, ביז עס ווערט דער טוב, בגלוי און במעשה בפועל,

מיט דעם ביאור פון דעם פריערדיגען ליובאוויטשער רבין אויף דעם מאמר הגמרא (ערכין דף ט"ו ע"ב) לישנא תליתאי קטיל תליתאי, אז לשון הרע שאט, ניט נאר פאר דעם דערציילער און פאר דעם אויסהערער, נאר אויך פאר דעם, אויף וועמען מען האט גערעדט, איז דאך לכאורה ניט פארשטאנדיג בשלמא דער וואס רעדט לשון הרע, איז מובן, אויך דער הערער לשון הרע, ווען ער וואלט ניט געוואלט הערען און אנטלאפען, וואלט דאך דער דערציילער ניט געהאט פאר וועמען צו רייךען, אבער דער תליתאי, אויף וועמען מען רעדט, וואס איז ער שולדיג, איז דערתירץ אז דורכן ריידען אויף יעמעם ברענגט מען דאס לגילוי, וואס עס קען זיין איז דער רע איז געווען ביי איהם פריער במחשבה, אדער נאך מעהר בהעלם, איז דורכן ריידען קומט עס בגלוי, ווארום דאס איז דער אופן ווי דער אויבערשטער האט באשאפען די וועלט, אז בשעת מען איז מגלה א טייל פון די זאך, ווערען נתגלה די אנדערע טיילען אויך.

עס איז דאך מרובה מדה טובה, במילא איז דורך ריידען

שבת פרשת דברים (חזון) האט אונז - און די גאנצע וועלט - מזכה געווען כ"ק אדמו"ר דער ליובאוויטשער רבי שליט"א מיט א אומגעריכטע התועדות - פארברייינגען - ווי כ"ק אדמו"ר שליט"א האט געזאגט איז איינע פון סיבות פון דעם פארברייינגען דער ענין פון **כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים גו' אין צוזאמענהאנג מיט** דעם פליה צו דער לבנה, און עס איז כדאי און זעהר וויכטיג אז עס זאל געהערט ווערען די מיינונג פון דעם נשיא בישראל, דער ליובאוויטשער רבי שליט"א וועגען די ענין וואס האט אויפגעשטורעמט די גאנצע וועלט, וואס דאס איז די אמתע דעת תורה תמימה, און על פי פנימיות התורה, ווי דער גאנצער ענין איז ארויסגעברענגט געווארן פון דעם רבין שליט"א, אבער צוליב די קורצע צייט פון דעם בראדקעסט וועלען מיר דא איבערגעבען נאר א תוכן אין נקודות פון וואס עס האט זיך גערעדט וועגען דעם איבער א שעה צייט.

דער רבי שליט"א האט אנגעפאנגען מיט א סיפור פון דעם בעש"ט וואס ער איז געווען א מלמד זכות אויף אידען, אפילו אויף א ענין וואס בחיצוניות האט דאס ניט געטויגט, און דער רבי שליט"א האט ערקלערט אז מיט דעם לימוד זכות אויף א צווייטען רופט מען ארויס ביז עס ווערט דער טוב בגלוי און במעשה בפועל.

מיט דעם ביאור פון דער פריערדיגען ליובאוויטשער רבין אויף דעם מאמר הגמרא (ערכין דף ט"ו ע"ב) לישנא תליתאי קטיל תליתאי, אז לשון הרע שאט ניט נאר פאר דעם דערציילער און פאר דעם אויסהערער, נאר אויך פאר דעם אויף וועמען מען האט גערעדט, איז דאך לכאורה ניט פארשטאנדיג בשלמה דער וואס רעדט לשון הרע איז מובן, אויך דער הערער לשון הרע, ווען ער וואלט ניט געוואלט הערען און אנטלאפען וואלט דאס דערציילער ניט געהאט פארוועמען צו ריידען, אבער דער תליאי, אויף וועמען מען רעדט, וואס איז ער שולדיג, איז דער תירץ אז דורכן ריידען אויף יענעם ברענגט מען דאס לגילוי, וואס עס קען זיין איז דער רע איז געווען ביי איהם פריער במחשבה, אדער נאך מעהר בהעלם, איז דורכן ריידען קומט עס בגילוי, ווארום דאס איז דער אופן ווי דער אויבערשטער האט באשאפען די וועלט, אז בשעת מין איז מגלה א טייל פון די זאך, ווערען נתגלה די אנדערע טיילען אויך.

עס איז דאך מרובה מדה טובה, במילא איז דורך ריידען

דיבור פון לימוד זכות, איז מען מגלה דעם טוב ביי יענעם, אפילו ווען יענער ווייסט גאר ניט דערפון.

דאס איז געווען בתור הקדמה ווענען דעם ענין פון דער פלי צו דער לבנה וואס עס האט צוטומעלט די גאנצע וועלט, אויך ביי אחינו בני ישראל און ווען מען רעדט וועגן דעם, איז דאך ניט מעגליך צו ריידען וועגן א ענין פון תורה, [illegible], האט דער רבי שליט"א ארויסגעבראכט דעם טוב וואס מען קען זיך אפלערנען פון דעם פלי צו דער לבנה, און דאס בפנימיות די גוטע זייט פון דעם, וואס דערפון קען מען ארויסנעמען פרטים אין עבודת השם.

ווי געזאגט שוין אמאהל וועגן דעם באריכות, אז מען קען דערפון ארויסנעמען דעם ענין פון ישראל ערבים זה בזה, וואס בשעת איינער טוט שלא כדבעי, מאכט ער אלץ קאליע, למשל, עס איז דא די, וואס פרעגען אויב ער וועט עסען א זאך וואס עס איז ניט כשר, און ער עסט דערפון ניט מעהר ווי א קליין שטיקעל-א כזית, וואס קען אזא קליינע שטיקעלע ניט כשר עסען שאטען פאר איהם און בפרט פאר אנדערע, עס איז דאך א ענין וואס ער אליין עסט, און ניט קיין צווייטער,

איז דא זעהט מען דאס בגלוי, ווען איינער פון די אסטראנאטען זאל באשליסען אז ער מוז ניט עסען דאס וואס מען האט איהם אנגעוויזען, נאר ער וועט עסען דאס וואס עם שמעקט און איהם איז צום געשמאק, און ניט מעהר ווי א קליין שטיקעלע, איז דאך פארשטאנדיג אז דאס וואלט געבראכען אין סכנה ניט נאר איהם נאר אלע זיינע מיטפליער און דער גאנצער ענין פון פּליץ אורי פלל וויליאנען דאלארען וואלט געגאנגען לאיבוד, און דער גאנצער עקספערימענט וואלט זיך ארויסגלאזט מיט גאר ניט.

אויך זעהט מען דא אין דעם, אז עס איז ניטדא קיין קטנות א קליינע זאך, וכמ"ש מי בז ליום קטנות (זכרי' ד' י"ד) אפילו א זאך פון א שוה פרוטה קען שאטען צו א ענין וואס ווערט אן אין אלפים ורבבות, וואס א קליין שרייפעלע אויב דאס וועט ניט מרדעטן ווי מען דארף, וועט אלעס קאליע ווערען, איז דער לימוד דערפון אין עבודת השם, אז אפילו א דקדוק קל של דברי סופרים, און נאכמעהר אפילו בלויז א מנהג ישראל, איז אויך שטארק נוגע, און ניט אוועקצומאכען דאס און זאגען אז א קליינינקייט, ווייל מען זעהט אז אפילו א קליינינקייט ווערט אן אין גאר גרויסע

דיבור פון לימוד זכות איז מען מגלה דעם טוב ביי יענעם, אפילו ווען יענער ווייסט גאר ניט דערפון.

דאס איז געווען בתור הקדמה וועגן דעם ענין פון דער פלי צו דער לבנה וואס עס האט צוטומעלט די גאנצע וועלט, אויך ביי אחינו בני ישראל, און ווען מען רעדט וועגן דעם איז **בשעת מעשה** ניט מעגליך צו ריידען וועגן א ענין אין תורה, ווייל עפ"י דין קענען ניט זיין צוויי מחשבות בבת אחת וכל שכן דיבור, האט דער רבי שליט"א ארויסגעברענגט דעם טוב וואס מען קען זיך אפלערנען פון דעם פלי צו דער לבנה, (און דאס בפנימיות) די גוטע זייט פון דעם, וואס דערפון קען מען ארויסנעמען פרטים אין עבודת השם.

ווי גערעדט שוין אמאהל וועגן דעם בארוכה, אז מען קען דערפון ארויסנעמען דעם ענין פון ישראל ערבים זה לזה, וואס בשעת איינער טוט שלא כדבעי מאכט ער אלץ קאליע, למשל, עס איז דא די וואס פרעגען אויב ער וועט עסען אזאך וואס עס איז ניט כשר, און ער עסט דערפון ניט מעהר ווי א קליין שטיקעל - א כזית, וואס קען אזא קליינע שטיקעלע ניט כשר עסען שאטען פאר איהם און בפרט פאר אנדערע, עס איז דאך א ענין וואס ער אליין עסט, און ניט קיין צווייטער,

איז דא זעהט מען דאס בגלוי, ווען איינער פון די אסטראנאטען זאל באשליסען אז ער מוז ניט עסען דאס וואס מען האט איהם אנגעוויזען, נאר ער וועט עסען דאס וואס איהם שמעקט, און איהם איז צום געשמאק, און ניט מעהר ווי א קליין שטיקעלע, איז דאך פארשאנדיג אז דאס **קען** וואלט געברענגן אין סכנה ניט נאר איהם, נאר אלע זיינע מיטפליער און דער גאנצער ענין פון **פילע הונדערטער** אזוי פיל במיליאנען דאלארען וואלט געגאנגען לאיבוד, און דיער גאנצער עקספערימענט וואלט זיך אויסגלאזט מיט גאר ניט.

אויך זעהט מען דא אין דעם, אז **באמת** עס איז ניטדא קיין קטנות א קליינע זאך, וכמ"ש מי בז ליום קטנות (זכרי' ד' יו"ד) אפילו א זאך פון שוה פרוטה קען שאטען צו א ענין וואס רירט אן אין אלפים ורבבות, וואס א קליין שרייפעלע אויב דאס וועט ניט אכעררירן **ארבעטן** ווי מען דארף, וועט אלעס קאליע ווערען, **וע"פ תורת הבעש"ט** __שכל דבר__ **שיהודי רואה - יש בזה לימוד** __בשבילו__ **בעבודתו לקונו** איז דער לימוד דערפון אין עבודת השם, אז אפילו א דקדוק קל של דברי סופרים, און נאכמעהר אפילו בלויז א מנהג ישראל, איז אויך שטארק נוגע, און ניט אוועקצומאכען דאס ח"ו און זאגען אַי א קלייניגקייט, ווייל **באט** זעהט מען אז אפילו א קלייניגקייט רירט אן אין גאר גרויסע

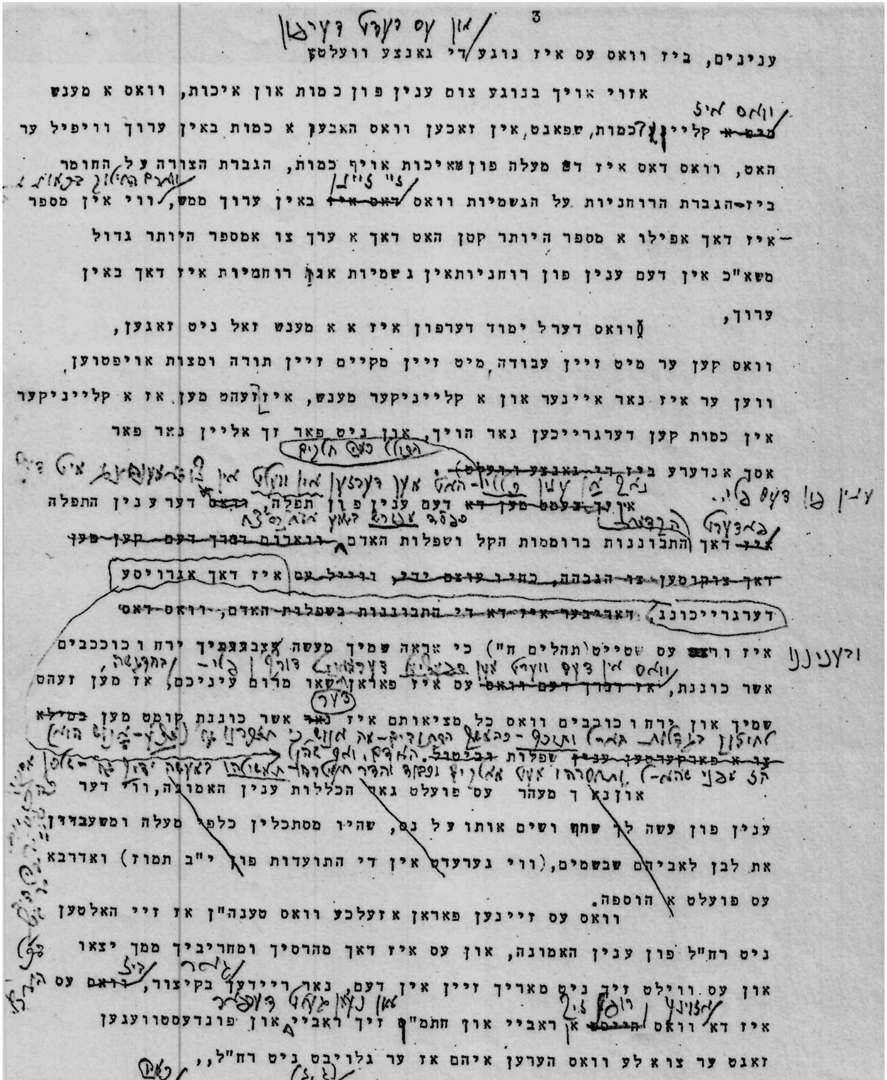
3

ענינים, ביז וואס עס איז נוגע די גאנצע וועלט

אזוי אויך בנוגע צום ענין פון כמות און איכות, וואס א מענש הגם א קליין כמות, שפאנט, אין זאכען וואס האבען א כמות באין ערוך וויפיל ער האט, וואס דאס איז די מעלה פון איכות אויף כמות, הגברת הצורה על החומר ביז הגברת הרוחניות על הגשמיות וואס דאס איז באין ערוך ממש, ווי אין מספר איז דאך אפילו א מספר היותר קטן האט דאך א ערך צו אמספר היותר גדול משא"כ אין דעם ענין פון רוחניות און גשמיות איז דאך באין ערוך,

וואס דער לימוד דערפון איז א א מענש זאל ניט זאגען, וואס קען ער מיט זיין עבודה, מיט זיין מקיים זיין תורה ומצות אויפטוען ווען ער איז נאר איינער און א קלייניקער מענש,

עס פועלט א הוספה.

ענינים ביז וואס עס איז נוגע **און עס רעדט דערפון** די גאנצע וועלט.

אזוי אויך בנוגע צום ענין פון כמות און איכות, וואס א מענש ~~הגם א~~ **וואס איז** קליינ~~ע~~ **בכמות שפאנט** אין זאכען וואס האבען א כמות באין ערוך וויפיל ער האט, וואס דאס איז די מעלה פון איכות אויף כמות, הגברת הצורה על החומר, ביז - הגברת הרוחניות על הגשמיות וואס דאס איז **זיי זיינען** באין ערוך ממש, **ווארם**

החילוק בכמות איז ווי אין מספר - איז דאך אפילו א מספר היותר קטן האט דאך א ערך צו א מספר היותר גדול משא"כ אין דעם ענין פון רוחניות און גשמיות איז רוחניות איז דאך באין ערוך,

וואס דער לימוד דערפון איז אז א מענטש זאל ניט זאגען, וואס קען ער מיט זיין עבודה מיט זיין מקיים זיין תורה ומצוה אויפטוען, ווען ער איז גאר איינער און א קלייניקער מענש, איז זעהט מען אז א קלייניקער אין כמות קען דערגרייכען גאר הויך, און ניט פאר זיך אליין נאר פאר אסאך אנדערע ~~ביז די גאנצע וועלט~~.

~~אויך נעמט מען דא~~ **נאך אַן ענין כללי הכולל כמה חלקים - האט מען דערזען אין וועלט אין צוזאמענהאנג מיט דעם ענין פון דעם פלי..** דעם ענין פון תפלה,

דער ענין התפלה ~~איז~~ **פאדערט** דאך הקדמת התבוננות ברוממות הקל ושפלות האדם **כפס"ד מפורש** בשו"ע או"ח רס"צח ~~וואָרום דורך דעם קען מען דאך צוקומען צו הגבהה, כחי ועוצם ידי, ווייל עס איז דאך א גרויסע דערגרייכונג דאריבער איז דא די התבוננות בשפלות האדם, וואס דאס~~ **ובעניננו** איז ווי עס שטייט (תהלים ח') כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת, ~~אז דורך דעם וואס~~ **וואס אין דעם ווערט מען ספעציעל דערמאנט דורך'ן פלי** - עס איז פאראן **דער** שאו מרום עיניכם **בהדגשה**, אז מען זעהט שמיך און ירח וכוכבים וואס כל מציאותם איז נאר אשר כוננת קומט מען ~~במילא צו א פארקערטען ענין~~ **לחיזוק בגדלות הא-ל ותיכף - כהמשך הכתובים - מה אנוש כי תזכרנו גו' (מצ"ע אֱנוש הוא)** שפלות ~~וביטול~~ האדם. **ואף שהנ"ל [איז דאך א גרויסע דערגרייכונג] ה"ז מפני שהא-ל "ותחסרהו מעט מאלקים וכבוד והדר תעטרהו - תמשילהו במעשה ידיך גו' - שלכן מסקנת כהנ"ל כהסיום ה"א מה אדיר שמך בכל הארץ.**

~~און נאך מערער עס פועלט גאר הכללות ענין האמונה, ווי דער ענין פון עשה לך שרף ושים אותו על נס, שהיו מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים, (ווי גערעדט אין די התועדות פון י"ב תמוז) ואדרבא עס פועלט א הוספה.~~

וואס עס זיינען פאראן א זעלכע וואס טענה'ן אז זיי האלטען ניט רח"ל פון ענין האמונה, און עס איז דאך מהרסיך ומחריביך ממך יצאו און עס ווילט זיך ניט מאריך זיין אין דעם, נאר ריידען **גאר** בקיצור, וואס **ביז** עס איז דא **אזוינע** וואס ~~הייסט~~ **רופן** זיך אַן ראביי און חתמ'ן זיך ראביי **און נעמען געלט דערפאר** און פונדעסטוועגען זאגט ער צו אלע וואס הערען איהם אז ער גלויבט ניט רח"ל,

אין רמב"ם אין הלכות תשובה **(ג, ז)** רעכנט ער אויס ~~די~~ **כמה** זאכען היפך האמונה, ~~זאגט ער דארטען~~ מן הכבד אל הקל, האומר שאין שם ~~קל~~ **אלוקה**, ~~האלט~~ **זאגט יענער**

דאס

דערנאך איז פארהאן ~~די וואס זאגען די~~ אנדערע מדריגות, ~~וואס דער~~
~~רמב"ם רעכענט ראדס, אז~~ עס איז טאקי דא ~~נאר~~ רם על כל גוים ה' ער איז נ יט
משגיח דא למטה, און עזב ה' את הארץ, ווארום עס איז א השפלה פאר איהם,
וואס באמת איז דאך דא, די השגחה ניט נאר אויף אידען, נאר אויך אויף
אינם יהודים, און אפילו צומח און דומם, ביז אפילו א בלעטעלע פון א בוים
איז דא א ספעציעלע השגחה ווען עס זאל קומען א ווינט און ארפווארפען די
בלעטעלע און ביז ווי ווייט די בלעטעלע זאל זיך קייקלען, און דערמיט ווערט
נשלם די כוונה פון מחשבה הקדומה דא"ק, ווי עס איז מבואר ווענגען דעם אין
די מאמרים פון דעם פריערדיגען רבין ~~בשם~~ הבעל שם טוב ז"ל.

עס איז דא אויך אזעלכע וואס זיי האלטען שוין פון ביידע, אז יש
שם קל און אז ער איז משגיח, ווארום מי יאמר לו מה תעשה, איז ער משפיל זיך
צו משגיח זיין אויף דעם עולם, אבער א פעולה וואס מען טוט דא למטה, קען
ח"ו ניט העלפען, ווייל וואס פאר א פארבונד האט ער מיט למעלה,

דאס איז אלץ לגבי ~~זיין דעה~~, צו ער האלט אזוי ~~לפגבל~~ צו אזוי,
בשעת אבער אז עס קומט לפועל און מען ווייסט ניט וואס עס וועט זיין צו
אזוי צו באופן אחר, ~~בעט~~ מען זאל מתפלל זיין, און כדי עס זאל זיין
קלארער, שעמט ער זיך און זאגט ~~אבריס~~ אז ער מיינט א אידישע תפלה
און א תפלה פון דעם נעים זמירות ישראל-דודהמלך- פון זיין ספר תהלים.
וואס דאס האט געזאגט אפילו א איננו יהודי,

וואס דאס איז דאך כולל אלע דריי ענינים, אז ער איז דא און
ער איז משגיח ביזועם ענין וואס תפלה העלפט; ~~וואס לכאורה וואס ווערט~~
~~העלפען וואס~~ ער זיצט דא אין צימער און איז מתפלל-פאר יענעם וואס פליהט
הונדערטער טויזענטער מייל ווייט פון איהם, ~~באד~~ אין דעם זעהט מען
~~דעם ענין~~ האמונה, ~~וואס~~ אלע זיינען מאמינים, ~~אפילו גוים נאר ביי זיי~~
~~איז די אמונה נאר אין ממלא כל עלמין משא"כ ביי אידען להבדיל איז די~~
~~אמונה אין סובב כל עלמין, (איך שם הוי' למעלה מן הטבע)~~

דאס איז די נקודות וואס דער רבי שליט"א האט
ארויסגעברענגט אין דעם פלי צו דער לבנה וואס מען דאף פון דעם ארויסלערנען
אין עבודת השם יתברך.

דאס,

דערנאך איז פארהאן די וואס זאגען די אנדערע מדריגות, וואס דער רמב"ם רעכנט דארט, אז עסר איז טאקע דא נאר אלוקה אבער - רם על כל גויים ה', ער איז ניט משגיח דא למטה, און עזב ה' את הארץ, ווארום עס איז א השפלה פאר איהם, וואס באמת איז דאך דא די השגחה ניט נאר אויף אידען, נאר אויך אויף אינם יהודים, און אפילו חי צומח או דומם, ביז אפילו א בלעטעלע פון א בוים איז דא א ספעצילע השגחה ווען עס זאל קומען א ווינט און אראפווארפען די בלעטעלע און ביז ווי ווייט די בלעטעלע זאל זיך קייקלען, און דערמיט ווערט נשלם כי כוונה פון מחשבה הקדומה דא"ק, ווי עס איז מבואר וועגען דעם אין די מאמרים פון דעם פריעדיגען רבי'ן - בשם **תורת** הבעל שם טוב (?)

עס איז דא אויך אזעלכע וואס זיי האלטען שוין פוןביידע, אז יש שם קל און אז ער איז משגיח, ווארום מי יאמר לו מה תעשה, איז ער משפיל זיך צו משגיח זיין אויך דעם עולם אבער א פעולה וואס מען טוט דא למטה, קען ח"ו ניט העלפען, ווייל וואס פאר א פארבונד האט דער **מענש דא** מיט למעלה,

דאס איז אלץ **אבער** לגבי זיין דעה **זאגן** צו ער האלט אזוי צו אזוי, בשעת אבער אז עס קומט לפועל און מען ווייסט ניט וואס עס וועט זיין צו אזוי צו באופן אחר **גייט מען ארויס ובפרסום הכי גדול און** מען בעט מזאל מתפלל זיין, און כדי עס זאל זיין קלארער, שעמט **מען** זיך ניט און **מ'**זאגט ארויס בפי' אז **מען** מיינט א אידעשע תפלה און א תפלה פון דעם נעים זמירות ישראל - דוד המלך - פון זיין ספר תהלים. וואס דאס האט געזאגט אפילו א אינו יהודי, **ונתקבל בספ"י וכו' וכו' ובכ"מ וע"י כאו"א**

וואס דאס איז דאך כולל אלע דריי ענינים, אז ער איז דא און ער איז משגיח ביז דעם ענין וואס תפלה העלפט; וואס לכאורה וואס וועט העלפען וואס ער זיצט דא אין צימער און איז מתפלל - פאר יענעם וואס פליהט הונדערטער טויזענטער מיילען ווייט פון איהם. נאר אין דעם **אויך** זעהט מען דעם ענין ה **ווי אזוי** אמונה **דרינגט דורך אלעמען, אַז** וואס אלע זיינען מאמינים, **נאר ס'זיינן דא אזוינע וואו עס דארף זיין אַן אופטרייסלישע זאך - ווערט דאס אַנטפלעקט און ער שעמט זיך ניט דערציילן וועגן דעם.** איז די אמונה נאר אין ממלא כל עלמין משא"כ ביי אידען להבדיל איז די אמונה אין סובב על עלמין, (אין שם הוי' למעלה מן הטבע)

דאס איז בקיצור גדול די נקודות וואס דער רבי שליט"א האט ארומגעברענגט אין דעם פלי צו דער לבנה וואס מען דארף פון דעם ארויסלערנען אין עבודת השם יתברך.

5

דער רבי שליט"א האט אין לאנגערע טיפעט יחה כדרכו בקודש מבאר געווען באריכה ווי אלע ענינים פון וועלט געפינען זיך אין תורה, ווארום עס איז דאך אסתכל באורייתא וברא עלמא, און די תורה איז די דפתראות ופנקסאות וואס פון זיי האט ער איבערשטער באשאפען די וועלט, און במילא אז אלע ענינים מוזען זיך געפינען אין תורה, א דוגמא ווי די גמרא דערציילט (אין בכורות ד"ח) וועגען רבי יהושע בן חנני' מיט די חכמי אתונא אז ער האט געפרואווט נחש לכמה שנים מתעבר, אז דאס איז לשבע שנים מצד דעם למוד פון "מכל החי" מכל הבהמה, און דאס וואס די חכמי אתונא האבען חוקר געווען אין טבע האבען די געהאט א טעות ווייל ווי די גמרא זאגט דארט מעקרא הפר מסברה.

כאמור איז אלע ענינים פון וועלט געפינט מען אין תורה, אבער ווי עס שטייט אין ירושלמי אויף דעם פסוק כי לא דבר רק הוא מכם, אז אם ריק איז עס מכם, (איך פארוואס ווייסט מען נישט ווארום ימים יוצרו ולו אחד בהם, איז ווייבאלד עס איז נישט נוגע צו איהם גיט מען איהם א אנדער ידיעה וואס איז איהם נוגע און ער דארף האבען, בשעת אבער דאס איז איהם נוגע גיט מען דאס דורך איהם וואס ער דארף איבערגעבען.

אויך האט דער רבי שליט"א מעורר געווען נאך אמאל וועגען דעם ענין פון מבצע תפילין, אז דאס וואס דער רא"ש שרייבט אין זיינע הלכות הלכות קטנות הל' תפילין סימן ט"ו שמפני קיום מצות תפילין ותיקונן יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד מיינט נישט דער רא"ש נאר אז די אנשי המלחמה זאלן לייגען תפילין, נאר מצד כל ישראל ערבים זה לזה, איז דאס נוגע אויך לייגען תפילין פון אלע אידען, מילא דרוך וואס מער א ידען וועלען לייגען תפילין וועט דאס פועלן מעהר דעתו טרף זרוע אף קדקוד אויף די שונאי ישראל,

אויך דער דער רבי שליט"א געמאנט אויף בודק זיין די תפילין אויך זיי זיינען כשר, לכל הפחות בודק זיין ווי דער דין איז צוויי מאהל אין א שמיטה ומה טוב איין מאהל אין אחר כפסק המכלתא (אין פרשת בא) וע"י זה וועט מקוים ווערען דער וטרף זרוע אף קדקוד, ולא נפקד ממנו איש, און ונקרב את קרבן ה" בביהמ"ק השלישי , ונשחת עולת על ראשם .

דער רבי שליט"א האט אין לאנגערע טיפע שיחה כדרכו בקודש מבאר געווען בארוכה ווי אלע ענינים פון וועלט געפינען זיך אין תורה, ווארום עס איז דאך אסתכל באורייתא וברא עלמא, און די תורה איז דפתראות ופנקסאות וואס פון זיי האט דער אויבערשטער באשאפען די וועלט **(ב"ר בתחלתו)**, און במילא אז אלע ענינים מוזען זיך געפינען אין תורה, א דוגמא ווי די גמרא דערציילט (אין בכורות ד"ח) וועגען רבי יהושע בן חנני' מיט די חכמי אתונא אז ער האט געוואוסט נחש לכמה שנים מתעבר ומוליד, אז דאס איז לשבע שנים מצד דעם לימוד פון "מכל הבהמה ומכל החי", ~~און דאס וואס די~~ **ואדרבא** חכמי אתונא **וואס** האבען חוקר געווען ~~אין~~ **בדרך** הטבע **קענען קומען לטעות, וכך הוי אז זיי** האבען געהאט א טעות ~~וויל ווי די גמרא זאגט דארט מעיקרא הוי מעברי~~ **עיי"ש.**

כאמור איז אלע ענינים פון וועלט **מוזן זיין פריער תורה'דיק און אין תורה במילא** געפינט מען זיי אין תורה, **וכשיקשה המקשה איפוא ענין פ' ופ' - הרי ביארו מכבר** ~~און ווי עס שטייט~~ אין ירושלמי **(פאה א, א)** אויף דעם פסוק כי לא דבר ריק הוא מכם, אז אם ריק - איז עס מכם, **שאין אתם יגעין בתורה - הארעווען און אין תורה דוקא וכו'** ~~איז פארוואס ווייסט מען ניט ווארום ימים יוצרו ולו אחד בהם, איז וויבאלד עס איז ניט נוגע צו איהם גיט מען איהם א אנדער ידיעה וואס איז איהם נוגע און ער דארף האבען, בשעת אבער דאס איז איהם נוגע גיט מען דאס דורך איהם וואס ער דארף איבערגעבען.~~

אויך האט דער רבי שליט"א מעורר געווען **ובתוקף גדול** נאך אמאהל וועגען דעם ענין פון מבצע תפילין, אז דאס וואס דער רא"ש שרייבט אין זיינע הלכות הלכות קטנות הל' תפילין סימן ט"ו שמפני קיום מצות תפילין ותיקונן יתקיים באנשי המלחמה וטרף זרוע אף קדקוד ~~מיינט ניט דער רא"ש נאר אז די אנשי המלחמה זאלן לייגען תפילין,~~ ~~נאר~~ **איז** מצד **דעם** **פס"ד** **מפורש** **אז** כל ישראל ערבים זה לזה, איז דאס נוגע ~~אין~~ **דער** לייגען תפילין פון ~~אלע~~ **יעדער** אידען, ~~מילא ווען~~ וואס מער אידען וועלען לייגען תפילין וועט דאס פועלן מעהר דעם וטרף זרוע אף קדקוד אויף די שונאי ישראל.

אויך האט דער רבי שליט"א געמאנט אויף בודק זיין די תפילין אויב זיי זיינען כשר, לכל הפחות בודק זיין ווי דער דין איז צוויי מאהל אין א שמיטה ומה טוב איין מאהל אין כפסק א יאהר כפסר המכילתא (~~אין~~ **סוף** פרשת בא) וע"י זה וועט מקוים ווערען דער וטרף זרוע אף קדקוד, ולא נפקד ממנו איש, און ונקריב את קרבן ה' בביהמ"ק השלישי, ~~בי"וכ"ז~~ **אין** **אין אַן אופן פון** ושמחת עולם על ראשם.

התוועדות ש"פ דברים - חזון תשכ"ט
הנחת התמימים

הנחה מההתוועדות הנ"ל שנכתב ונערך בשעתה וטרם נדפסה.
הנחה זו מדויקת יותר ונכתב במאמץ לשמור ככל האפשר את לשון הרב.
ההנחה מובא בזה כפי שנכתב ונערך בשעתה.

שבת חזון

בס"ד, שיחת ש"פ דברים, תשכ"ט. **הנחת הת' בלתי מוגה**

א. פרשת דברים לייענט מען אלע מאל אין דעם שבת שקודם תשעה באב (אדער בת"ב גופא).

וואס וועגן ת"ב איז דאך ידוע אז די קביעות פון ת"ב בכל שנה ושנה איז אין דעם זעלבן טאג וואס עס פאלט אויס דער ערשטער טאג פון פסח; וואס אין זיינען אפהענגיק אלע מועדים, ווארום עד איז דאך דער ר"ה לרגלים.

וכידוע דער סימן פון א"ת ב"ש, וואס עס שטייט אין טור בשם הגאונים, און ברייננגט זיך אויך אין חסידות, אז תי"ו - תשעה באב - איז די זעלבע קביעות וואס אל"ף - דער ערשטער טאג פון פסח.

און וויבאלד אז ס'איז א סימן וואס שטייט אין תורה, איז דאך נאך מער מובן אז ס'איז ניט קיין מקרה ח"ו, נאר אז ס'איז דא א קישור פנימי צווישן ת"ב מיט חגה"פ, נאר דער קישור שביניהם איז אין אן אופן פון "זה לעומת זה עשה האלקים".

ואעפ"י אז ס'איז אין אן אופן זה לעומת זה כו', איז דאך אבער ידוע בעניין והפכתי אבלם לששון, אז די אבילות גופא וועט נהפך ווערן לטוב (וואס דאס איז דאך דער אמיתית העניין דאתהפכא אז דער רע אליין ווערט נהפך לטוב), ובמילא קומט דאך אויס אז ת"ב גופא וועט נהפך ווערן לששון, וכמ"ש הימים האלו - וואס אין "הימים האלו" גייט אריין אויך דער צום החמישי - יהפכו לששון ולשמחה.

ב. אעפ"י אז דער "והימים האלו יהפכו לששון ולשמחה" וועט ערשט זיין לע"ל, וואס דוקא דאן וועט מען זעהן דעם עילוי וואס איז ארויסגעקומען דורכן חושך הגלות, און ווי עס שטייט "אודך הוי' כי אנפת בי" אז מען וועט אפגעבן א הודי' צום אויבערשטן אויף דעם וואס "אנפת בי",

[וואס נוסף אויף דעם אז דוקא דורכן "אנפת" וועט מען זעהן דעם עילוי פון דעם טוב וואס עס וועט זיין לע"ל, ווארום בשעת ס'איז ניטא קיין רע זעט מען ניט דעם עילוי פון דעם טוב. וכדאיתא במדרש תמורה "אם אין רע אין טוב", וואס דער פירוש דערפון איז: אז דוקא לאחרי וואס עס איז דא פריער דער רע קען מען זעהן דעם עילוי פון דעם טוב.

און דער עניין אז דער טוב זעט זיך דוקא ע"י הרע שקדם לו, רירט

אן אין די העכסטע כחות, ביז אין כח התענוג. און ווי ס'ברייננגט זיך אין חסידות אז תענוג תמידי אינו תענוג, ווארום אמיתית העונג קומט ארויס דוקא בשעת אז פריער איז פאראן דער היפך התענוג.

איז נוסף לזה: לע"ל וועט מען דערזעהן די מעלה פון דעם גלות גופא, וכנ"ל בענין והפכתי אבלם לששון, אז דער אבל גופא וועט נהפך ווערן לששון],

אבער דערווייילע איז דאך דער גלות אן ענין וואס איז היפך השׂשון,

אעפ"כ זאגט מען אויך איצטער אז ת"ב איז די זעלבע קביעות פון פסח, ד.ה. אז אויך איצטער בזמן הגלות, דארף מען דערמאנען דעם עילוי וואס עס וועט ארויסקומען אין דער גאולה העתידה דורכן ענין פון ת"ב דוקא.

וואס דאס איז וואס עס'שטייט אין מדרש רבה אויפן פסוק (איכה ג,טו) השׂביעני במרורים הרוני לענה; אז "השׂביעני במרורים" גייט אויף פסח און "הרוני לענה" גייט אויף ת"ב, און ווייל "השׂביעני במרורים" און "הרוני לענה" שטייען אין זעלבן פסוק לערנט אפ דער מדרש אז "ליל יו"ט הראשון של פסח הוא ליל ט"ב".

וואס דער ביאור אין דעם איז: "השׂביעני במרורים" מיינט אז אויך בפסח דארף מען עסן מרור (כדאי' במדרש שם) וואס דאס איז זכר לגלות מצרים, כמבואר בשו"ע. איז כשם ווי "השׂביעני במרורים" אז בפסח, זמן הגאולה, דארף מען דערמאנען דעם גלות, אזוי איז "הרוני לענה", אז בת"ב דארף מען דערמאנען דעם ענין הגאולה.

ואדרבה: דאס וואס מען דערמאנט בפסח גלות מצרים, דערמאנט מען דאך אן ענין וואס איז געווען בעבר און איצטער איז דאס שוין ניט שייכות. ווארום ס'איז דאך לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, וכדאיתא ברמב"ם (הל' מלכים פ"ה ה"ז) "בשלשה מקומות הזהירה תורה שלא לשוב למצרים כו'". און ווי עס שטייט דער טעם אויף דעם, ווייל בעת גלות מצרים האט מען שוין מברר געווען אלע ניצוצות וועלכע געפינען זיך דארט, ובמילא האט מען שוין דארטן מער ניט וואס צוטאן. וואס דערפון איז דאך פארשטאנדיק אז ס'קען ניט זיין קיין מציאות אז מען זאל נאך אמאל זיין אין גלות במצרים.

משא"כ וואס מען דערמאנט בת"ב די גאולה העתידה, איז דאך דאס אן ענין

וואס וועט זיין להבא, און נאך מערער - ס'איז אן ענין נצחי, ווארום די גאולה העתידה וועט דאך זיין א גאולה שלימה שאין אחרי' גלות, וואס דערפאר וועט מען דעמולט זאגן שיר חדש לשון זכר.

איז בשעת מען באטראכט זיך אז דער טוב וואס עס וועט ארויסקומען בגאולה העתידה דורכן חושך הגלות וועט זיין א טוב נצחי, איז דאך מובן ווי עס דארף זיין דער "אודך הוי' כי אנפת בי", ווארום נים קוקנדיק אויף דעם גודל אריכות הזמן של הגלות, איז דאס נאר א "רגע קטן" לגבי די אריכות הזמן של הגאולה, ובפרט - לגבי <u>נצחיות</u> הזמן של הגאולה.

און דאס איז דער ענין פון דעם וואס בת"ב דערמאנט מען דעם ענין הגאולה העתידה וואס דאן וועט מען זעהן ווי דער חושך הגלות גופא וועט נהפך ווערן לטוב - ווארום די התבוננות שבזה (אעפ"י אז איצטער איז דאס נאך נים בגילוי) גיט א נתינת כח און פארגרינגערט דורכצוגיין דעם גלות.

ג. אויף שבת שטייט דאך אז "מיני' מתברכין כולהו יומין", אז די אלע טעג שלאחרי השבת ווערן נתברך פון דעם שבת שלפניו און ווערן נכלל אין אים. וואס דערפון איז מובן אז דער ענין הנ"ל וואס בת"ב דערמאנט מען דעם ענין הגאולה (וואס דריקט זיך אויס אין דעם וואס זיין קביעות איז אין דעם זעלבן טאג פון פסח) הויבט זיך דאס אן אין דעם שבת שקודם ת"ב.

און דאס איז דער טעם פון דעם וואס בשבת שקודם ת"ב לייענט מען פרשת דברים, וואס גלייך בתחילת הפרשה שטייט "הואיל משה באר את התורה הזאת", אז משה האט איבערגעזעצט די תורה בשבעים לשון, כדפירש"י.

צוליב וואס האט מען געדארפט איבערזעצן די תורה בשבעים לשון - איז דאך מובן בפשטות, אז דאס איז בכדי אז תורה זאל אנקומען צו אלע שבעים אומות. וואס דורך דעם וואס אויך צו זיי וועט אנקומען תורה, וועלן זיי נברר ווערן און נהפך ווערן לטוב אין דעם זמן פון דער גאולה העתידה, וואס דאן וועט זיין כמ"ש "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

בתחילת הסדרה זאגט ער "אלה הדברים גו'" - דברי תוכחות, און רעכנט אויס ענינים בלתי רצויים. אבער גלייך לאחרי זה זאגט ער "הואיל משה באר את התורה גו'", וואס דורך דעם וועט ארויסקומען דער "אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד", וואס וועט זיין ~~גולה~~ בגאולה העתידה.

- ד -

ד. עפ"י הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין דעם באוואוסטן ווארט פון בארדיטשעווער, וואס ר' הלל שרייבט בשם אביו וואס ער האט געהערט פון דעם בארדיטשעווער

- וואס דער בארדיטשעווער ברייגגט זיך אין לקו"ת, און דער צ"צ ברייגגט אים כמה וכמה פעמים.

און ס'איז דאך ידוע דער גודל הקירוב דיינער מיטן אלטן רבי'ן. ביז אז דורך אים איז דער אלטער רבי ניצל געווארן פון מחלוקת כו', וואס דער בארדיטשעווער האט געשריבן (בנוגע די חלוקי שיטות וואס ס'זיינען געווען צווישן דעם אלטן רבי'ן מיט ר' אברהם קאליסקער) אז אדרבה, די שיטה פון דעם אלטן רבי'ן דאס איז אמיתית שיטת המגיד ושיטת הבעש"ט. כמבואר בארוכה אין די אגרות -

אז בשבת חזון ווייזט מען צו דעם בן מלך דעם ביהמ"ק השלישי.

אין פשטות איז "חזון ישעי'" אן ענין של היפך הטוב. וכמאמר חז"ל (יל"ש ישעי' רמז רפה) "בעשרה לשונות דיברה הנבואה..ואין אתה מוצא קשה מכולן אלא חזון". (וואס דערפאר אויך נבואת עובדי' הויבט זיך אן "חזון עובדי'", ווארום זי איז אויך קשה; נאר דארטן איז דאס קשה לאדום). היינט ווי איז דאס מתאים מיטן פירוש פון בארדיטשעווער אז "חזון" איז דאס מצד דעם וואס מען ווייזט דעם ביהמ"ק השלישי?

נאר דאס איז פארשטאנדיק פון דעם גופא וואס סיי חזון ישעי' און סיי חזון עובדי' הויבן זיך בײדע אן מיטן זעלבן לשון - חזון. וואס פון דעם וואס ביידע הויבן זיך אן מיטן זעלבן לשון איז מובן אז זיי האבן א שייכות:

דער "חזון ישעי'" ענין הגלות כו', דאס גופא וועט ברייגגען דעם "חזון עובדי'" די מפלה פון אדום. און דאס איז אויך פארבונדן מיטן פירוש הפנימי אין "חזון ישעי'" אז מען ווייזט דעם ביהמ"ק השלישי, וכנ"ל בארוכה אז דעם "והפכתי אבלם לששון" דערמאנט מען אויך איצטער בזמן הגלות, ווען עס זעט זיך נאך נישט אן דער עילוי כו'.

וואס דאס איז דער פארבונד פון ביידע פירושים (דער פירוש פון דעם בארדיטשעווער, און חזון לשון קשה) אין "חזון": בגילוי איז דאס (דערווײלע)

א לשון קשה, ווארום וויפל מען זאל נאר ניט מסביר זיין דעם עילוי ~~דואס~~ וועלכער
וועט ארויסקומען דורכן גלות, אז ס'איז [ניט נאר וואס "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" נאר אויך] "גם זו לטובה" אז דאס אליין וועט נהפך ווערן לטוב, איז אבער פאר א נברא, א נשמה בגוף, איז זייער שווער סובל זיין דעם חושך הגלות - לשון קשה. איז אבער אין דעם "לשון קשה" פאראן דער ענין פון "חזון" אז מען ווייזט דעם ביהמ"ק השלישי, וכנ"ל אז אויך איצטער, ווייזט מען שוין דעם ענין פון "והפכתי גו'".

און די הפטרה "חזון ישעי'" זאגט מען בשבת חזון, שבת שקודם ת"ב, כנ"ל (סעיף ג') אז אין דעם שבת שקודם ת"ב דערמאנט מען דעם עילוי וואס עס וועט ארויסקומען דורכן גלות אין דער גאולה העתידה.

ה. און דאס איז אויך וואס גלייך בתחילת הסדרה שטייט "אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל": אלע מאל שטייט "אל ~~אאאא~~ בני ישראל", און דא שטייט "אל (כל) ישראל". איז ידוע אין דעם אז דאס גייט אויף יעקב'ן; און דער פירוש פון "דיבר משה אל (כל) ישראל" איז אז משה וואס הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון וועט לערנען תורה מיט יעקב'ן, וכמבואר בלקו"ת בהדרוש דאחש"פ ובסהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך, אז משיח וועט לערנען תורה מיט די אבות. ?

און דאס וואס עס שטייט "אל כל ישראל" איז עס מצד דעם וואס ער וועט לערנען סיי מיט יעקב / סיי מיט זרעו של יעקב. וואס עס איז דאך סיי הוא בחיים סיי זרעו בחיים - אויך איצטער איז הוא וזרעו בחיים ומכ"ש בביאת המשיח. איז "אל כל ישראל" וועט זיין דער "דיבר משה" וואס משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון, וואס בפועל וועט עס ארויסקומען דורך ודוד עבדי נשיא עליהם לעולם, יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

ו. עס איז ידוע די מעשה פון בעש"ט, אז ~~ער~~ בעש"ט ~~האט מלמד זכות געווען~~
~~אויף~~ / די אידן וואס בעסקם במסחר און בענינים שבין אדם לחבירו / ~~פירן~~ האבן זיי זיך אויפגעפירט שלא כדבעי, / אז דאס קומט ביי זיי מצד טוב: וויבאלד אז עיקר ענינו פון א אידן איז לימוד התורה וקיום המצות, ובפרט - מחנך זיין בניו ובנותיו כו' און משיא זיין בנותיו / ~~[illegible]~~. און וויבאלד אז דאס אלץ ~~אאאאאאאאאאא~~ [illegible]

- חינוך הבנים וכו' און בפרט קעסט כו' - איז פארבונדן מיט א גרויסע הוצאה, דערפאר קומט ביי זיי ארויס ענינים של כו' אין מסחר.

עד כאן איז די מעשה פון דעם בעש"ט ווי עס ווערט דערציילט ביי חסידים. און ניכרים דברי אמת - ווארום ענינו של הבעש"ט איז געווען צו מלמד זכות זיין אויף אידן און מגלה זיין דעם טוב וואס אין זיי.

צוליב וואס איז דערגאנגען די מעשה צו אונז - איז דאך פארשטאנדיק אז דאס איז בכדי מען זאל זיך אפלערנען דערפון, אז מען זאל מלמד זכות זיין אויף א אידן, אז אויך בשעת מען זעט אז איינער טוט אן ענין בלתי רצוי, דארף מען אויף אים מלמד זכות זיין אז דאס קומט מצד אן ענין טוב.

בנוגע צו זיך דארף זיין אן עבירה א דבר מושלל לגמרי, אפילו ווען דורך דעם קען ארויסקומען א מצוה. ווארום (נוסף אז מען טאר ניט עובר זיין אן עבירה אפילו לצורך קיום מצוה, איז נוסף לזה: אויך בנוגע להמצוה - כ"ה בזכרון אחדים) איז דאך דאס א מצוה הבאה בעבירה. ובפרט לפי מ"ש אדה"ז בנוגע לסוכה ואתרוג שאי"ז מצוה כלל (אי"ז בבירור אם אמר כן).

בנוגע צו א צווייטן אבער, דארף מען אויף אים מלמד זכות זיין, אז די עבירה וואס ער טוט איז עס בכדי צו מקיים זיין דורך דעם א מצוה.

און דורך דעם וואס מען איז מלמד זכות על זולתו אז ער טוט עס צוליב אן ענין טוב, דורך דעם גופא איז מען מגלה דעם טוב. ווארום וויבאלד דער בעש"ט האט געזאגט דעם לימוד זכות הנ"ל, איז דאך מובן אז בפנימיות איז דאס אזוי. נאר עס קען דאך זיין אז דער טוב זאל בלייבן בפנימיות ובהעלם, איז דורך דעם וואס מען איז מלמד זכות, פועלט מען אז דער טוב זאל ארויסקומען אויך בחיצוניות ובגילוי.

ווארום ס'איז דאך מרובה מדה טובה כו'; איז כשם ווי אין דעם צד ההפכי זאגט דאך די גמרא (ערכין) "לשון תליתאי קטול תליתאי", אז לה"ר שאדט צו אלע דריי: דעם וואס רעדט; דעם וואס הערט; און אויך דעם אויף וועמען מען רעדט.

ולכאורה, דאס וואס לה"ר שאדט דעם וואס רעדט די לה"ר און

דעם וואס הערט די להה"ר, איז פארשטאנדיג. פארוואס שאדט דאס אבער דעם אויף וועמען מען רעדט, וואס איז יענער שולדיק? איז דאך ידוע דער ביאור אין דעם, אז דאס איז מצד דעם וואס דורך דיבור איז מען מגלה. ובמילא, כאטש אז יענער איז ניט שולדיק, האט אבער דער אויבערשטער מטביע געווען אין טבע הבריאה אז דורך דיבור איז מען מגלה. און דעריבער איז לשון תליתאי קטול תליתאי, ווארום כל זמן מען האט ניט גערעדט די להה"ר אויף יענעם קען זיין אז דער רע שבו איז געווען נאר בהעלם: נאר במחשבה אדער אפילו אויך ניט במחשבה, נאר ע"ד ווי ריב"ז האט געזאגט ואיני יודע באיזו דרך מוליכין אותי. און דורך דעם דיבור, ברייננגט מען ארויס דעם רע בגילוי.

איז מה-דאך אז בצד ההפכי איז אזוי, איז דאך מכ"ש במדה טובה - וואס מרובה מדה טובה - אז דורך דעם וואס מען איז מלמד זכות אויף יענעם, ברייננגט מען ארויס דעם טוב הנעלם שבו לידי גילוי. ד.ה. אז אפילו אויב דער טוב איז בהעלם באופן כזה אז יענער אליין ווייס ניט דערפון, וויבאלד אבער אז בפנימיות איז דאך דאס אזוי, וכנ"ל אז וויבאלד דער בעש"ט האט געזאגט דעם לימוד זכות הנ"ל איז דאך מוכרח אז בפנימיות איז דאס אזוי, איז דורך דעם וואס מען ברייננגט עס ארויס בדיבור, איז דאס גופא פועלט אז דער טוב זאל ארויסקומען בגילוי.

נאר בכדי אז מען זאל קענען זעהן דעם טוב וואס אין יענעם און ארויסברייננגען דעם טוב לידי גילוי דארף מען האבן א נתינת כח אויף דעם, און א פתיחת הצנור (אויף דעם עניין) פון א נשיא - איז אויף דעם דא דער סיפור הנ"ל פון דעם בעש"ט, וואס דורך דעם וואס ער האט אזוי געטאן, האט ער פותח געווען דעם צנור און אויסגעטראטן די וועג

- און ניט סתם א וועג, נאר ווי די גמרא (ב"ב ק,ב) זאגט אויפן פסוק (דברים יט,ג) תכין לך הדרך וואס עס שטייט ביי ערי מקלט, אז דאס איז ל"ב אמה, צוויי מאל א דרך, כפלים לתושי' -

פאר יעדער אידן, אז ער זאל קענען זעהן דעם טוב שבזולתו און מגלה זיין דאס מן ההעלם לגילוי.

וואס דאס איז דאך אויך געווען ענינו פון דעם בארדיטשווער וואס ער האט מלמד זכות געווען אויף יעדער אידן און ארויסגעבראכט דורך דערויף דעם טוב שבו לידי גילוי, און ביז אז ער האט ארויסגעבראכט לידי גילוי אויך דעם טוב שבענין הגלות כנ"ל אז אויך דעם ענין פון "חזון" (וואס בגילוי איז עס א לשון קשה) האט ער ארויסגעבראכט דעם ענין פון גילוי ביהמ"ק השלישי,

און דאס איז אויך ענינו של אלי' הנביא-מבשר הגאולה, ווארום וויבאלד אז ער וועט מבשר זיין די גאולה איז דאך מובן אז ער וועט צוגרייטן די גאולה, און דורך וואס גרייט ער צו די גאולה - דורך דעם וואס ער זעהט דעם טוב של ישראל און ער איז כותב זכותן של ישראל.

ז. כל הנ"ל (סעיף ו') קומט בתור הקדמה צום ענין וואס עס איז געווען היינטיקע וואך - וואס דאס איז איינע פון די סיבות וועלכע האבן גורם געווען היינטיקע התוועדות - אז מען גייט ארום א גאנצע וואך צוטומלטע פון דערויף וואס מען פליט צו דער לבנה, [illegible]

וואס דאס איז דאך אן ענין בלתי רצוי; ווארום נוסף צו צד השלילי שבזה אז דאס ברייננגט לביטול תורה, ווארום עפ"י דין קען מען ניט טראכטן קיין צוויי מחשבות בבת אחת. ובמילא בשעת מען טראכט וועגן דעם וואס מען פליט צו דער לבנה, קען מען דאך דערווייילע ניט טראכטן אין תורה. עאכו"כ בשעת מען רעדט וועגן דעם, איז דאך א ודאי אז בשעת מען רעדט וועגן דעם ענין, קען מען בעת מעשה ניטריידן קיין דברי תורה,

איז נוסף לזה: ענינו פון א אידן איז תורה ומצות. איז וואס האט ער וואס צו טראכטן וועגן דעם וואס מען פליט צו דער לבנה, וועגן אן ענין וואס האט ניט קיין שייכות צו אים.

אבער אעפ"כ, וויבאלד מען דארף דאך מלמד זכות זיין אויף אידן, דארף מען דאך קוקן אויף דעם טוב שבזה, און דאס איז וואס פון דעם ענין ווי מען איז געפלויגן צו דער לבנה, קען מען ארויסנעמען כמה הוראות אין עבודת ה'.

ח. צווישן די הוראות וועלכע מען קען דערפון ארויסנעמען, זיינען:

א) דער ענין פון כל ישראל ערבים זה בזה. ווי גערעדט שוין אמאל באריכות (שיחת ש"פ ויגש) אז ~~ווען~~ די מענטשן וועלכע זיינען געפלויגן אפילו האבן געמוזט טאן דכל פרט ופרט כפי ההוראות ווי מ'האט זיי אנגעזאגט. און האבן ניט געמוזט ~~וואלטן זיך געפירט כפי הצורך~~, טענה' ~~זיך~~; וואס האט א צווייטער צו מישן זיך ~~אין~~ ~~זייערע~~ — ווארום אויך זיי וואלטן זיך געפירט שלא כפי ההוראות, אין זייערע פריוואטע הנהגות, וואלט דאס קאליע געמאכט את כל הענין.

ב) דעם ענין פון אל תהי בז לקטנות. ווי מען האט געזעה'ן בענין זה, אז אויב מען וואלט ניט געלייגט קיין אכט אויף דבר היותר קטן, וואלט מען ניט דערגרייכט צום כללות הענין. ואעפ"י אז דער דבר קטן ~~א~~ קען זיין ~~צא~~ נאר א שוה פרוטה, מ"מ, איז דער אכטונג-געבן אויף דעם דבר קטן איז נוגע צו אן ענין וואס קאסט אפ אלפי אלפים כו׳.* שמזה מובן אויף ווי ווייט ~~ס'~~ איז נוגע, און מען דארף לייגן די גרעסטע השתדלות אויך אויף א דקדוק קל של דברי סופרים און אויף א מנהג ישראל.

~~וואס די צוויי הוראות זיינען דאך פון דעם אופן ווי מען פליט צו דער לבנה, איז דא אויך א הוראה פון דעם עצם ענין וואס א מענטש האט געקענט~~

~~ג)(נוסף להוראות הנ"ל, וואס זיי דערגרייכן צו דעם):~~

~~דער מענטש איז דאך קטן בכמות און פארנעמט פיל ווייניקער שטח ווי די הונדערטער טויזנטער מיילן וועלכע ער איז דורכגעפלויגן. וואס דאס איז דאך אפילו בנוגע צום גוף האדם.~~

=ט=

ח. צווישן די הוראות וועלכע מען קען דערפון ארויסנעמען, זיינען:

א) דער ענין פון כל ישראל ערבים זה לזה. ווי שוין גערעדט אמאל דאריבער (שיחת ש"פ וישב) אז די מענטשן וועלכע זיינען געפלויגן אהין האבן געמוזט טאן דכל פרט ופרט כפי ההוראות ווי מ'האט זיי אנגעזאגט; און האבן ניט געקענט טענה'ן: וואס האט א צווייטער צו מישן זיך אין זייערע פריוואטע הנהגות? – ווארום אויב זיי וואלטן זיך געפירט שלא כפי ההוראות, וואלט דאס קען געמאכט את כל הענין.

ב) דעם ענין פון אל תהי דן לקטנות. ווי מען האט געזען דענין זה, אז אויב מען וואלט ניט געלייגט קיין אכט אויף דבר היותר קטן, וואלט מען ניט דערגרייכט דעם כללות הענין. וויבאלד אז דער דבר קטן קען זיין נאר א שוה פרוטה, מ"מ, איז דער אכטונג-געבן אויף דעם דבר קטן איז נוגע צו אן ענין וואס קאסט אך אלפי אלפים כו'.

שמזה מובן אויך ווי וויכטיק ס'איז נוגע, און מען דארף לייגן ~~אפ~~ די גרעסטע השתדלות/ אויך אויף א דקדוק קל של דברי סופרים און אויף א מנהג ישראל.

[וואס די צוויי הוראות זיינען דאך פון דעם אופן ווי מען פירט צו דער לזה. נוסף לזה, זיינען אויך דא הוראות פון דעם עצם ענין וואס א מענטש האט געקענט דערגרייכן צו דעם.]

ג) דער מענטש איז דאך קטן דכמות און פארנעמט פיל ווייניקער שטח פון די הונדערטער טויזנטער מיילן וועלכע ער איז דורכגעפלויגן. וואס דאס איז דאך מפליא קעגן דעם גוף האדם. ועאכו"כ דער שכל שבאדם, וואס דער שכל האט דאך גאר קיין וואג ניט און מעסט זיך ניט לגמרי מיט כמות.

ב"ה

און אפילו זעט מען ווי דער שכל שרייבט האט דאווקא אזא זאך, אויב דורכזוכן צו א מקום רחוק שלא לפי ערכו כלל, און אויך צו ווירקן אין פארשידענע מאטעריאלן וואס ער (פון גוף האדם) איז שלא לפי ערך מעשים כלל. וואס דורך דעם איז דאך קלאר דער ענין פון הגדרת האיכות על הכמות והגדרת הצורה על החומר.

און דערפון איז פארשטאנדיק דאס די מעלה און כח וואס עס איז פאראן אין אמת'ע רוחניות (וואס איז העכער אויך פון שכל האדם) ווי זי האט דכח צו ווירקן אויף כל ענייני העולם: מה-דאך אז דער שכל האדם (וואס ער איז נאך ניט די אמת'ע רוחניות) האט געהאט דכח צו אויפטאן און דערגרייכן לפי הנ"ל, איז דאך מובן דמכל-שכן אויף ווי ווייט תורה - וואס זי איז די אמת'ע רוחניות - האט דכח צו ווירקן אויף כל ענייני העולם כולו (און אויך די הענינים שבכל העולמות). אז דורך "אם בחקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה" איז "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", ביז צום סיום הפרשה "ואולך אתכם קוממיות" אין דער גאולה האמתית והשלימה, דורך משיח צדקנו, בקרוב ממש.

ג) די מענטשן וועלכע האבן אויפגעטאן די המצאה און אויסגעארבעט דעם פלאן פון פליען אויף די לבנה, זיי אליין זיינען ניט געפלויגן. אדרבה: זיי האבן געבליבן זיצן דא ביי זיך אין צימער און ארויסגעטראכט זיך אין דעם שכל פון דעם ענין, און דורך דאס דעם וואס זיי אליין זיינען ניט געפלויגן נאר געטראכט און דעם פארשטאנד דערפון, האבן זיי צוגעגרייט די וועג פאר אנדערע אז יענע זאלן קענען פליען דארט.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק בנוגע ללימוד התורה - וואס פון איר לערנען ארויס אלע ענייני העולם - אז דער ישיבה-בחור דארף וויסן

= יא =

אַז דורך דעם וואס ער האָרעוועט אין לימוד התורה, און דעם זיינען אפהענגיג די ענייני העולם (און אויך דער ענין גופא וואס מען האט דערגרייכט צו דעם וואס מען לייגט פליסן אויף די לערנען, קומט עס פון זיין לימוד התורה. ווי תורה, גיט די שלימות אין דער גאנצער דירה). ודוקא האט ער ניט וואס צו פטר׳ן (ג״כ) זיין און טראכטן ווי מען איז געפעליגן אויף די לערנען, ווארום

– נוסף צו דעם וואס די ענייני העולם זיינען דאָך ערוך צו תורה, איז וואס פאר א זייטן האט עס צו די פטר׳ן די עטליכע מינוט פון טראכטן וועגן ענינים פון וועלט, דערמיט ער קען די פאר מינוט אויסנוצן בעסער אין לערנען תורה –

דאס גופא וואס מען האט געלערנט דערגיין די המצאה און אויסטראכטן איר אויף צוקומען צו די לערנען, איז דאס גופא, אזוי ווי אלע ענייני הדירה, זיינען אפהענגיג אין זיין לימוד התורה.

תשורה משמחת הנישואין יעקבסאן - בלעסאפסקי

ט. נוסף לכל הוראות הנ"ל, איז פאראן אין דעם אויך א הוראה עיקרית בענין התפלה. וואס עיקר התפלה איז דאך שמו"ע וואס זי איז ג׳ פעמים בכל יום, און בשבת ויו"ט קומט צו אויך תפלת מוסף. און די הכנה צו תפלה איז - כפסק הרמ"א, די התבוננות אין רוממות הא-ל ושפלות האדם.

און אויך דער ענין - דער הרגש פון רוממות הא-ל ושפלות האדם - קומט דורך די התבוננות אין ~~דעם~~ דער מאורע וואס האט געטראפן בימים אלו. ~~לכאורה, האט דאך געהאט אך ארט~~, אז ~~דורבאלד~~ דער מענטש האט דערגרייכט צו אזוינע דברים נפלאים וואס אמאל האט מען דאס גארניט געקענט משער זיין, האט עס ~~ביי אים~~ געדארפט ארויסרופן דעם הרגש פון "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" - האט מען געזעהן במוחש פונקט פארקערט, אז דוקא בשעת מען דערגרייכט אהין איז מען געקומען צו דער הכרה פון רוממות הא-ל - מען האט געזאגט "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת"(אז דער אויבערשטער האט עס אלץ געמאכט), און אויך צו דער הכרה אין שפלות האדם - "מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו".* און מען האט עס טאקע פארבונדן מיטן ענין התפלה (וואס די הכנה צו תפלה איז דאך די התבוננות אין רוממות הא-ל ושפלות האדם,כנ"ל), אז מען האט מתפלל געווען תפלות פון נעים זמירות ישראל-דוד המלך, וואס ענינו פון דוד׳ן איז דאך ספירת המלכות - ואני תפלה, און אויך ספר תהלים איז דאך ענינה - ספירת המלכות, תפלה (חסר קצת).

וואס דער הרגש איז דאך ארויסגעקומען אפילו ביי ניט-אידן להבדיל.

ועאכו"כ אז ביי אידן דארף ~~דער~~ די מאורע ארויסרופן די הכרה הנ"ל אין רוממות הא-ל ושפלות האדם. אז בשעת מען הערט וועגן ירח וכוכבים אשר כוננת, דארף דאך דאס ארויסרופן חיזוק האמונה אין גדלות הבורא.

און הגם אז אויך אלע מאל קען מען זיך אין דעם מתבונן זיין, וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה - איז אבער אלע מאל דארף זיין צו דעם דער "שאו מרום עיניכם", בשעת אבער אז מען האלט זיך אין איין טומלען וועגן די לבנה כו׳, דארף גאר ניט זיין דער שאו מרום עיניכם, און ווי מען הערט נאר וועגן די לבנה וכו׳, דארף עס גלייך ארויסרופן דעם "וראו מי ברא אלה".

וע"ד ווי מ׳האט גערעדט אין די פריערדיקע התוועדות׳ן אין דעם וואס

רש"י זאגט (חקת כא,ח) "בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה כו'", אז אעפ"י ס'איז געווען א פשוט'ער נחש, דורך דעם אבער וואס עס איז געווען דער "ושים אותו על נס", איז די הסתכלות האט ארויסגערופן דעם "משעבדים את לבם לאביהם שבשמים". ועד"ז בנדו"ד: אז בשעת מען האלט אין איין ריידן וועגן די לבנה, דארף דאס ארויסרופן דעם הרגש פון "אשר כוננת" (רוממות הא-ל) און "מה אנוש גו'" (שפלות האדם).

יו"ד. עס זיינען פאראן ראבאלים וואס איבער דעם וואס זיי ווילן עס זאל זיין שמם הולך לפניהם, זיינען זיי מחדש ענינים של חידושים, היפך עיקרי האמונה וואס זיי אליין זיינען מאמין. עס איז דאך איצטער בין המצרים, איז ניט קיין זמן צו מאריך זיין אין דעם. מען וועט בלויז ריידן אויף וויפל ס'איז מוכרח לביאור הענין.

דער רמב"ם אין הלכות תשובה (פ"ג) רעכנט אויס פינף דרגות אין מינים; ובנוגע לעניננו:

די נידעריקסטע דרגא אין מינות איז (דער ענין מיט וועלכן דער רמב"ם פאנגט אן) "האומר שאין שם אלוקה".

למעלה מזה, איז ווען איינער זאגט אז "אין לעולם מנהיג" (וואס דאס איז גרוע ביותר, דעריבער איז אויך דעם ענין כולל דער רמב"ם אין ערשטן סוג). ד.ה. אז ער לייקנט אין השגחה. ער איז טאקע מודה אז דער אויבערשטער האט באשאפן די וועלט, ער טענה'ט אבער אז "רם על כל גוים", אז ס'איז א השפלה פאר דעם אויבערשטן צו משגיח זיין און אנפירן מיט די פרטי הנבראים. וואס דער אמת איז דאך ניט אזוי, וכמבואר בארוכה בכו"כ מקומות אז דער אויבערשטער איז משגיח בהשגחה פרטית ניט נאר אויף מין האדם נאר אויך אויף דצ"ח, ביז אפילו אויף א דומם. און ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר איז מבאר באריכות בכו"כ מאמרים ושיחות אז אפילו א בלעטעלע וואס וואלגערט זיך ממקום למקום, איז דאס עפ"י השגחה העליונה, און דאס איז משלים מחשבה הקדומה דא"ק.

למעלה מזה איז פאראן נאך אן ענין (וואס שטייט ניט דארט אין רמב"ם) און דאס איז "האומר" אז תפלה קען גארניט אויפטאן.

השגח"פ איז ער טאקע מודה, ווארום אעפ"י אז די עניני הבריאה, ובפרט די די מאורעות פון די נבראים השפלים דצ"ח שלמטה מהאדם, זיינען זייער נידעריק און האבן ניט קיין ערך לגבי' ית', מ"מ, וויבאלד אז מי יאמר לו מה תעשה, איז דאך ניט אפגעפרעגט און קיינער קען אים ניט מונע זיין פון צו משגיח זיין און אנפירן מיט די נבראים השפלים. בשעת ס'רעדט זיך אבער וועגן תפלה, וואס דא איז דאך שוין דער פירוש אז א פעולה וואס א מענטש טוט דא למטה, זי זאל אויפטאן למעלה - אין דעם גלויבט ער שוין ניט. מילא השגח"פ-איז אן ענין וואס דער אויבערשטער האט געוואלט אז ער זאל זיך אראפלאזן להשגיח בנבראים השפלים. אבער תפלה איז דאך אן ענין וואס די תפלת האדם דארף אויפטאן למעלה, אין דעם איז ער כופר, טענה'נדיק: ווי איז שייך אז א פעולה פון א צבצ נברא זאל אויפטאן אין בורא.

און דא האט מען געזעהן ווי מען גלויבט אין אלע דריי ענינים: בשעת מען איז געפלויגן צו דער לבנה, האט מען געבעטן בכל העולם כולו, אז מען זאל מתפלל זיין פאר זיי, (און תפילות פון תהלים - נעים זמירות ישראל - (דוד)), און אין דעם האט זיך דאך אויסגעדריקט די אמונה ניט נאר אז יש שם אלוקה, ניט נאר אז ער איז משגיח על הארץ (ווארום אויב ער איז ניט משגיח, איז דאך (א) הערט ער ניט די תפלות, און (ב) וועט ער דאך ניט אכטונג געבן צו היטן די וואס פליען), נאר אויך אז תפלת האדם דא למטה פועל'ט און איז משפיע למעלה.

וואס דאס האט מען דאך געזעהן אפילו ביי אוה"ע. ועאכו"כ אז אידן צבצ גלויבן א ודאי, ווארום אידן זיינען דאך בטבעם מאמינים בני מאמינים. און די אמונה שבישראל איז א סך העכער ווי די אמונה שבאוה"ע, וכידוע אז די אמונה דאוה"ע איז נאר בבחי' ממלא, און די אמונה פון אידן איז אין סובב.

צבצ וואס המורם מהאמור איז, אז די מאורע שאירע בימים אלו, דארף ברייגען לחיזוק האמונה, אפילו ביי די וואס מצד סיבות שונות איז ביי זיי דערווייל די אמונה בהעלם,* -ועפ"ד הידוע וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דערציילט, אז בשעת ס'איז געווען בימי המלחמה צבצ - ל"ע - א מאורע מזעזע, האבן אלע (אויך די וואס בתחילה כו') אויסגעשריען שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד. וואס דארטן איז דאך געווען א מאורע לא טוב,* -ועד"ז אויך בעניננו, אז וויבאלד ס'איז א

מאורע בלתי רגיל כלל וכלל, און מען זעט ווי ביי די גאנצע וועלט האט עס ארויסגערופן אמונה אז זיי האבן מתפלל געווען כו׳, דארף דאך דאס א ודאי ברייגגען צו חיזוק האמונה.

יא. דער אמת איז דאך אז אלע גלויבן. איי דאס וואס זיי זאגן ענינים של היפך (וואס אעפ"י אז ער הייסט "ראביי", און מען צאלט אים געלט פאר דעם, און ער אליין חתמ'ט זיך "ראביי", האט ער דאך געדארפט ריידן ענינים של תורה, און אעפ"כ רעדט ער גאר ענינים של היפך) - קען דאס זיין מצד כמה סיבות:

אדער ווייל ער וויל עפעס מחדש זיין. איז ווען ער וועט זאגן ענינים פון אמונה, איז דאך דאס א דבר הפשוט וואס אלע ווייסן דאס, וורכן טוט ער דערביי ניט אויף קיינע חידושים. און דעריבער רעדט ער ענינים של היפך, בכדי ארויס- ווייזן דורך דעם ווי ער איז א "חוקר" און א "מחדש", אז ער האט אויפגעטאן ענינים של חידושים.

איינער א פילוסוף, האט אנגעשריבן א חקירה=ספר שתוכנו - א הוכחה אז ער אליין איז נמצא במציאות און ס'איז ניט קיין דמיון. (ער מיינט דארטן ניט דעם ענין פון מציאות אמיתי - ווארום אין דעם האט ער בכלל קיין מושג ניט געהאט. נאר ער מיינט אין פשטות, אז ער איז נמצא). און דעם ספר האט ער אפגעדרוקט, און מען לערנט דאס מיט יארן שפעטער, עד היום הזה.

איז דאך מובן אז די חקירה קומט ניט ביי אים מצד דערויף וואס ביי אים איז א ספק צי איז ער טאקע נמצא במציאות. ביי א נארמאלן מענטשן קען אין דעם קיין ספק ניט זיין. אויף א צווייטן איז נאך שייך צו טראכטן צי ער איז נמצא צי ס'איז נאר א דמיון, אבער אויף זיך אליין איז ביי קיינעם קיין ספק ניט. איי ווי קומט עס אז ער האט אנגעשריבן א גאנצן ספר און מענטשן לערנען דאס - איז דאס ניט מער ווי סתם ענינים של חידוד וחידושים.

און די זעלבע איז אויך בנוגע לענין האמונה, אז אלע גלויבן אין אויבערשטן, און דאס איז מער ניט ווי ווייזן אז ער איז א חוקר ומחדש וכו׳.

וואס דאס איז איין אופן אין דעם וואס ער רעדט היפך האמונה. און א צווייטער אופן קען זיין, אז דאס קומט ביי אים מצד דערויף וואס ער איז דורכגעפאלן אין אן עבירה און אים פארדריסט דאס

- ווארום יעדער איד, יהי' מי שיהי', אפילו אזא וואס די נשמה איז ביי אים בבחי' מקיף, איז בשעת ער טוט אן עבירה פאדריסט עס אים און ער האט חרטה אויף דעם.

- וואס דערפאר איז דאך ידוע אז בשעת מען טוט א זאך און ס'איז א ספק צי מען האט געטאן א מצוה צי אן עבירה - איז די פראבע אויף דערויף - דער הרגש וואס מען האט לאחרי עשית הפעולה: אויב ער איז דערנאך צופרידן, איז א ראי' אז ער האט געטאן א מצוה, ווארום א איד בטבעו איז צופרידן פון א מצוה; און אויב אים פארדריסט כו' איז א ראי' אז ער האט געטאן אן עבירה, ווארום א אידן בטבע פארדריסט אן עבירה -

איז בכדי צו שטילן זייך פארדראס, איז ער זיך מצדיק און טענה'ט אז ער גלויבט ניט. דאס איז אבער נאר אן עניך וואס ער וויל זיך אליין איינרעדן אז ער גלויבט ניט. דער אמת איז אז ער גלויבט יא.

אין ליובאוויטש איז געווען א קאנטאניסט

("קאנטאניסטן" מיינט: אין די צייט פון ניקאלאיי דעם ערשטן, פלעגט מען נעמען קינדער פון א גיל רך ביותר, און צוהאלטן געדינט 25 יאר (און נאך מערער), און צו האבן געהאט גרויסע נסיונות, און אעפ"כ איז רובם לא המירו דתם, און א גרויסער טייל פון זיי האבן אויך געהיט מצות מעשיות אויף וויפל ס'איז געווען שייך. און די אידן האבן געהייסן מיטן נאמען "קאנטאניסטן")

וואס - פלעגט זאגן אז ער האלט ניט פון ניקאלאיי. וואס הייסט ער האלט ניט פון אים? - ער האט אפגעדינט ניקאליי'ען כל ימיו, און איז געגאנגען במס"נ פאר אים, ער איז אויך געווען אין די מלחמה "מבצע פליעווניא" - וואס אין איר זיינען געהרג'עט געווארן עשיריות אלפים, איז וואס הייסט אז ער האלט ניט פון ניקאלאיי? נאר וואדען, ס'איז אן עניך פון דיבור בעלמא, וואס בשעת ער איז שוין געווען אן עלטערער איד, א יאר ניינציק, און געווען אין ליובאוויטש, האט ער געזאגט אז ער האלט ניט פון ניקאלאיי.

וואס זעט מען פון דעם - אז מען דארף זיך ניט רעכענען מיט דעם וואס יענער זאגט, נאר מיט דעם וואס יענער טוט, ובפרט אז דאס איז געווען די הנהגה כל ימיו. בשעת א איד איז געווען כל ימיו בצבא ישראל כו', איז וואס איז דא וואס צו רעכענען זיך מיט דער וואס ער זאגט, בשעת אז מעשיו וואס

- יז -

ער האט געטאן כל ימיו צמצמצמצמצמ זיינען מעיד אויף היפך ממה שדיבר.

ובפרט לפי משנת"ל בשם הבעש"ט אז מען דארף מלמד זכות זיין אויף א אידן, און דאס אליין טוט אויף אז זיין טוב זאל ארויסקומען בגילוי.

יג. בהמשך צום ענין וואס מען האט גערעדט פריער (סוף סעיף ח') ווי לימוד התורה ווירקט על כל עניני העולם, זיינען פאראן אזוינע וואס טענה'ן: אמת טאקע אז מען מוז אנקומען צו לימוד התורה וואס זי פועלט די השפעה אין וועלט וכנ"ל אז דער "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'" איז תלוי אין דעם "שתהיו עמלים בתורה", פונדעסטוועגן אבער דארף דאך זיין די התעסקות אויך אין עניני העולם און פון תורה אליין קען מען דאס ניט האבן. וכמרז"ל הרבה עשו כר"ש ולא עלתה בידם הרבה עשו כר"י ועלתה בידם, מוז דאך במילא אויך זיין די התעסקות אין מדעי העולם, וואס דוקא דורך דעם קען מען דערגרייכן לכל הידיעות.

איז דער ביאור אין דעם עפ"י הידוע די פלוגתא שבין גדולי חכמי ישראל בענין שכר המצות, צי צמצמצמ דער שכר איז א זייטיקער ענין וואס מען גיט אים צוליב דער מצוה, אדער אז דער שכר איז מסובב פון די מצוה עצמה.

והנה ידוע וואס דער אלטער רבי זאגט אין קו"א ד"ה דוד זמירות קרית להו, אז דוד האט זיך משמח געווען בעת צרתו בעסק התורה, מצד דעם וואס דער חיות כל העולמות איז תלוי בדקדוק מצוה אחת. און ווי ער גיט דארטן די דוגמא פון קרבנות אז בשעת מען האט מקריב געווען דעם קרבן דוקא ווי עס שטייט אין תורה, אמצ זיינען אלע עולמות עולה לקבל חיותם ושפעם. שמזה מובן (חסר קישור הענינים) אז דער שצצ שכר איז מסובב פון די מצוה עצמה.

וכמו שהוא בענין המצות, כן הוא גם בענין התורה. אשר נוסף אא אז די ענינים וואס האבן א שייכות צו אן ענין מיוחד בתורה, אז דער אופן ווי זיי ווערן נמשך פון תורה איז עס באופן טבעי, ווארום ס'איז דאך כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, איז כשם ווי די ענינים וואס ווערן נמשך דורך הקרבת הקרבנות זיינען דאך באופן טבעי כנ"ל, כמו"כ איז אויך די ענינים וואס ווערן נמשך פון לימוד תורת הקרבנות איז עס אויך באופן טבעי,

איז נוסף לזה, אויך די כללות ההמשכה בעולם וואס ווערט נמשך פון כללות לימוד התורה (קיין נפ"מ ניט וועלכן ענין בתורה ער לערנט), אזוי ווי

דער "ונתתי גשמיכם בעתם" וואס ווערט נמשך פון "תהיו עמלים בתורה", אז אויף די המשכה איז באופן טבעי.

דהנה ידוע ההפרש בין תורה למצות, אז מצות זיינען אברים און תורה איז דם, וואס דם איז בכל הגוף בשוה. וכמבואר באריכות בלקו"ת דרושי חגה"ש. איז דאך מובן אז די פעולה וואס דער דם טוט אויף בכל הגוף איז עס בדרך סיבה ומסובב, ווארום דער דם איז ממשיך חיות כו׳. דכמו"כ מובן בענין התורה, אז וויבאלד זי איז דער דם, ווערט במילא נמשך דורך דעם חיות בכל עניני העולם, באופן טבעי.

יד. צצאפ כל זה איז א תוספות ביאור אין דעם וואס מען האט גערעדט פריער אז אלע עניני העולם זיינען תלוי בלימוד התורה. וואס אין דערויף איז קיין נפ"מ ניט וועלכן חלק פון תורה ער לערנט: בשעת א איד לערנט תורה, וואס פארא ענין פון תורה עס זאל נאר ניט זיין, פועל׳ט ער דורך דעם שלימות אין כללות כל הבריאה. וואס דערפאר איז, כאמור לעיל, אז די אלע דערגרייכונגען וואס מען דערגרייכט אין ידיעת עניני העולם זיינען תלוי אין לימוד התורה.

נוסף לזה: אלע ענינים פון וועלט געפינען זיך אין תורה. ווארום וויבאלד אז תורה איז די דיפתראות ופנקסאות דורך וועלכע די וועלט איז באשאפן געווארן, איז דאך מובן, אז אלע עניני הבריאה זיינען צו ערשט דא אין תורה, און פון דעם ווערן זיי נמשך אין וועלט. ובמילא, בשעת מען צמצמצמ קלערט וועגן א געוויסן ענין בעולם און מען געפינט דעם שרש פון דעם ענין אין תורה (וואס פון ענין בתורה איז נתהווה געווארן דער ענין בעולם) ווייס מען דאך במילא ווי דער ענין איז בעולם.

ואדרבה: ווען מען וויל וויסן א צמצמצמ

= יח =

ואדרבה: ווען מען וויל וויסן א געוויסן ענין דורך לערנען אנדערע חכמות, קען מען מאכן א טעות. דעת אדער מען געפינט וואס תורה זאגט וועגן דעם ענין, איז דאך דאס א ידיעה ברורה.

און ווי די גמרא דערציילט (בכורות ח, ב) אז בשעת מען האט געפרעגט ביי ר' יהושע בן חנניא "נחש לכמה מיעבר ומוליד", האט ער געענטפערט "לשבע שני". פון וואנעט האט ער דאס רוה"ק געוואוסט - פון א פסוק ("ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה" (בראשית ג, יד)). און דאס איז געווען א ידיעה ברורה. די סבי דבי אתונא וועלכע האבן אויסגעפרובט און געזען אז "מוליד לתלת" האבן א טעות געהאט, און רוה"ק וואס האט געלערנט דעם ענין פון תורה, האט ער געוואוסט ווי דער ענין איז לאמיתתו. און ווי די גמרא זאגט דארטן "אינון חכימין מינייהו".

ט. ס'איז קיין סתירה ניט להנ"ל פון דעם וואס עס זיינען דא א סך ענינים דעולם וועלכע מען זעט ניט וואו זיי שטייען אין תורה - ווייל דאס קען זיין אין צוויי אופנים:

א) מען האט ניט גענוג געהארעוועט אויף צו געפינען וואו אין תורה די ענינים שטייען; און ווי ס'שטייט אין ירושלמי (פאה פ"א ה"א) אויפן פסוק (האזינו לב, מז) "כי לא דבר רק הוא מכם": "ואם (הוא) רק - מכם הוא. ולמה - מפני שאין אתם יגעין בתורה".

ב) יעדער איד האט זיין תפקיד וועלכן ער דארף טאן, וואס צוליב איר איז זיין נשמה אויף די וועלט. און דער אויבערשטער גיט יעדער איינעם די נויטיקע כחות און זאכן אויף דורכפירן זיין שליחות.

- פ -

ובמט ימים יוצרו ולא אחד בהם;

און דערידער איז דעת א איד וואס די ידיעה פון ענייני העולם זיינען ניט פון זיין תפקיד, ווערט זיך נעמען האפצוווען און זוכן אין תורה די ידיעה פון ענייני העולם - איז רעכט אז ער זאל זיי ניט געפינען, ווארום ווידאי אז דאס גייט ניט אריין אין זיין שליחות, האט מען אים ניט געגעבן די כחות אויף דעם. ובמדרה: ווידאי דער אויבערשטער גיט יעדער איינעם לויט אזוי פיל כחות און צייט וויפל ער דארף האבן למילוי תפקידו [ווארום ווידאי אז לא ברא הקב"ה דבר לבטלה (שבת עז, ב) איז דאך ניט שייך אז דער אויבערשטער זאל געבן איינעם אן איבעריגע מינוט מדער אן איבעריגן כח וואס ער דארף ניט האבן צוליב דורכפירן זיין שליחות], איז דעת ער ווערט אוועקגענומען פון זיין צייט און כח אויף אן ענין וואס איז ניט זיין תפקיד, ווערט דאך אים פעלן די צייט און כחות וועלכע ער דארף האבן צוליב דורכפירן זיין שליחות.

דעת עס רעדט זיך מער וועגן אזא וואס די ידיעת ענייני העולם פון תורה גייט יע אריין אין זיין שליחות - ווארום דורך דעם וואס ער ווערט וויסן ווי אלע זאכן שטייען אין תורה, וועט די וועלט וויסן פון גדלות התורה - איז זיכער אז אויך ער וועט נאר הארעווען וועט ער געפינען אלע ענינים אין תורה, וכמרז"ל יגעתי ולא מצאתי אל תאמין.

טז. בנוגע לעניננו: מ'האט דא אויך געפרעגט וואס איז די מיינונג פון תורה בנוגע וואס מען טענה'ט - צי אויך די כוכבים וכו' זיינען פאראן יצורים בעלי=חיים - לעבעדיגע באשעפענישן?

= כא =

[מען מאכט זיך דאך אין תפלין (חסר איזה תירוצים), איז הגם אז אט דער ענין איז ניט נוגע למעשה, אבער ווייל אז דורך דעם וואס א צווייטער וועט דא עם פרעגן און ער וועט וויסן וואס צו ענטפערן זען דאך זיין אז יענער זאל ווערן א מניח תפלין, און ס'זען צוקומען נאך א שומר שבת, און נאך און אפילו כשר וכו'] האב איך געענטפערט: אז דאס איז א קפירושע גמרא!

האט דאס יענעם דאווונדערט: פארוואס האט ער דעריפון ניט געהערט? האב איך געענטפערט אז דאמת איז דאס צוויי גמרות - און מסתמא [ווייל ס'איז פאראן אין צוויי גמרות] איז דאס אזא דרך הפשוט, אז מ'רעדט אפילו ניט וועגן דעם; ובמילא זען זיין אז דעריבער האט ער ניט געהערט וועגן דעם!

און דאס איז פאראן, און מס' שבועות [וואס דאס איז פון די מספרות וועלכע מ'לערנט אין ישיבות], און אין מס' מועד קטן [וואס דאס איז א מס' וועלכע מ'לערנט אין די דין המצורע, כמ"ש רש"י]. און דאס האט מען ניט צוגעשטעלט צו די גמרא לעצטנס - נאכדעם וואס מ'האט אנגעהויבן פליען צו די לבנה, נאר די גמרא איז שוין אפגעדרוקט געווארן מיט הונדערטער יארן צוריק, און געזאגט געווארן - איז די גמרא - מיט נאך עטלעכע הונדערט יאר פריער - (ביז אז נאמר למשה מסיני).

אין גמרא שטייט: אז בשעת דבורה האט געזאגט שירה אויף מלחמת ברק וסיסרא האט זי געזאגט "אורו מרוז גו' ארור יושביה"; זיינען דארטן פאראן צוויי דיעות

(המשך הנחה הנ"ל)

אינעם טייטש פון ווארט "מרוז", און די ערשטע דיעה האלט אז מרוז איז א שם כוכב (וואס דער כוכב איז געווען מזל סיסרא, און דעריבער איז עס ניט געקומען לעזרת ישראל), און "יושבי'" איז דער טייטש - די איינוואוינער, די וואס זיצן - אויף אט א דעם כוכב. און ווי רש"י אויף'ן פסוק (שופטים ה' כג) ברייננגט דיביידע דיעות. און ער ברייננגט אז דאס איז א שם כוכב[1].

[דאס איז ניט קיין סתירה צו די הנחה כללית אז מתן תורה איז געווען דא למטה בעוה"ז דוקא: ווארום דער אדם בעוה"ז איז דער בחיר הנבראים (? און ער איז העכער פאר אלע אנדערע ברואים, אפי' על הכוכבים)].

און הגם אז דער רבינו חננאל איז מפרש אז דער פירוש פון "יושבי'" איז: די קליינע כוכבים וועלכע זיינען ארום דעם כוכב מרוז, פונדעסטוועגן זיינען פאראן כמה קושיות אויפ'ן רבינו חננאל (וכשי"ת לקמן).

(חסר הסיום)

1. מהגמ' משמע אשר העיקר פי' הוא הא', (ולא הב') ושאני מכ"מ ששם כתי' מ"ד, שאז הכלל, שהעיקר הוא המ"ד הב', משא"כ כאן שלא כתי' הכי.
ולעיין מ"ש בכי"ק בזה.

כלל דקדוק באידיש

הגהה על מכתב כללי מימי הסליחות תשמ"ב

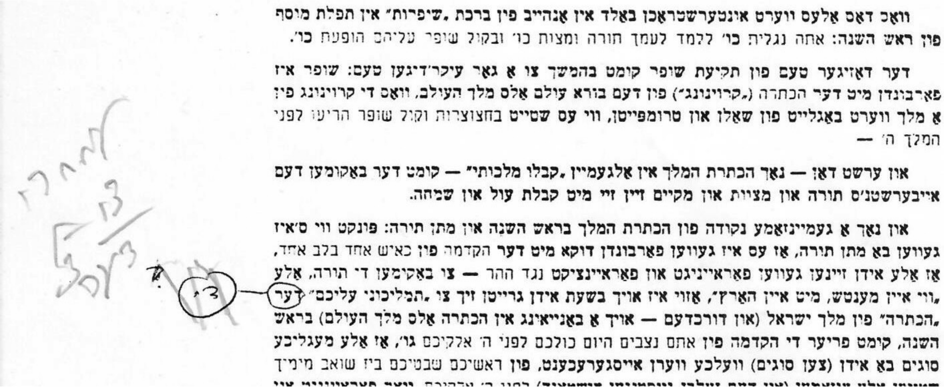

וואָס דאָס אַלעס ווערט אונטערשטראָכן באַלד אין אָנהייב פון ברכת „שופרות" אין תפלת מוסף פון ראש השנה: אתה נגלית כו׳ ללמד לעמך תורה ומצות כו׳ ובקול שופר עליהם הופעת כו׳.

דער דאָזיגער טעם פון תקיעת שופר קומט בהמשך צו אַ גאָר עיקר׳דיגען טעם: שופר איז פאַרבונדן מיט דער הכתרה („קרוינונג") פון דעם בורא עולם אַלס מלך העולם, וואָס די קרוינונג פון אַ מלך ווערט באַגלייט פון שאַלן און טרומפּייטן, ווי עס שטייט בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה׳ —

און ערשט דאַן — נאָך הכתרת המלך אין אַלגעמיין „קבלו מלכותי" — קומט דער באַקומען דעם אייבערשטנ׳ס תורה און מצוות און מקיים זיין זיי מיט קבלת עול און שמחה.

און נאָך אַ געמיינזאַמע נקודה פון הכתרת המלך בראש השנה און מתן תורה: פונקט ווי ס׳איז געווען באַ מתן תורה, אַז עס איז געווען פאַרבונדן דוקא מיט דער הקדמה פון כאיש אחד בלב אחד, אַז אַלע אידן זיינען געווען פאַראייניגט און פאַראייניציקט נגד ההר — צו באַקומען די תורה, אַלע „ווי איין מענטש, מיט איין האַרץ", אַזוי איז אויך בשעת אידן גרייטן זיך צו „תמליכוני עליכם" דער „הכתרה" פון מלך ישראל (און דורכדעם — אויך אַ באַנייאונג אין הכתרה אַלס מלך העולם) בראש השנה, קומט פריער די הקדמה פון אתם נצבים היום כולכם לפני ה׳ אלקיכם גו׳, אַז אַלע מעגליכע סוגים באַ אידן (צען סוגים) וועלכע ווערן אייסגערעכענט, פון ראשיכם שבטיכם ביז שואב מימיך

לאחרי שהמכתב כבר הוגה ע"י הרבי והי׳ מוכן לדפוס הוסיף כ"ק אדמו"ר מה"מ והעביר קו על תיבת "די" והוסיף (הסברה להשינוי): **לאחרי <u>צו</u> צ"ל דער**

מילי מעלייתא

לקט סיפורים וזכרונות שנרשמו ע"י סב החתן הרב חיים אברהם דובער הכהן שיחי' בלעסאפסקי, ששמע מאת זקני החסידים וכן ממה שראה או שמע בעת שהותו ב770 בשנות הכ"ף. [הסיפורים מובאים כאן כפי שרשם לעצמו ולא עברו עריכה יתירה].

תלמידי הבעש"ט וחסידים הראשונים

א. בשם הרבנית מקאצק, שלפני ביאת המשיח - יהי': חסידים אן בערד, בעלי עגלות אן פערד (פי' אטו-קארס), תלמידי חכמים אן תורה, סוחרים אן סחורה (פי' מניות). (ר' זלמן לייב לעבענהארץ)

ב. הרה"צ הרה"ק ר"י מרוזין אמר בדרך מוסר כשיהודים נפגשים רגיל לומר "א דאנק דעם אויבערשטן אז מ'זעט זיך!" פי' אז מ'זעט זיך - שמסתכלים על עצמו.. ועד"ז פי' הרה"ק מסלונים 'שמע"צ רגל בפני עצמו' שמסתכלים על עצמו - אויף זיך. (ר"י גרונער)

ג. הרה"ק ר' משה בנו של אדמוה"ז ביקר פעם באיזה עיר, והחסידים ביקשו ממנו שיאמר דא"ח ולא רצה, וכך הם ישבו וחיכו. ובראותו שהם מחכים - והוא אינו רוצה לאמר, אמר בניגון הידוע דאדמוה"ז "די צייט גייט" (הזמן הולך).. (ר"ח סערעבריאנסקי)

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע

ד. המשפיע ר' שילם שאל פעם מאת אדמו"ר נ"ע איך אפשר שיהי' אותו ההתלהבות - קאָך - בנגלה ובחסידות יחד, וענה לו הרבי נ"ע "מצד תורה איז רעכט" - יכול להיות. (מר"א צויבל)

ה. פעם בהתוועדות אצל אדמו"ר הרש"ב נ"ע הי' נוכח פרופסור א' גדול. ובעת ההתוועדות נתעורר ואמר להרבי "רבי, גיט מיר א תיקון", וענה לו הרבי שתמיד איפוא שחסידים יתוועדו, ישתדל להיות נוכח שם. (ר"מ קוזלינר)

ו. פעם בשמע"צ כשירד גשם ראה אדמו"ר מהורש"ב נ"ע איך שתמים א' לקח מים ונכנס לסוכה כדי לשתות. אמר הרבי, הרי יש כאן ג' טעמים להקל:

א) שמע"צ. ב) יורד גשם. ג) רק מים. ובכל זאת נכנס לסוכה, דאס האט תומכי תמימים אויפגעטאן (זה פעל תו"ת).

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע

ז. ר' מענדל פלדמן סיפר שפעם דיבר הרבי ע"ד חותנו הרבי מהוריי"צ שמחמת בריאותו לא הי' יכול לילך למקוה, ואמר עד"ז הרבי: "ניט ער (הרבי) דארף די מקוה, די מקוה דארף עם". (בשם ר' מ"מ פלדמן)

ח. הנ"ל סיפר שבהיותו פעם על יחידות אצל הרבי מהוריי"צ, ושאל אודות מה ללמוד בדא"ח, ענה לו הרבי "דו קענסט שוין גענוג, הייב אן טאן". (ר"מ פלדמן)

ט. סיפר הרי"ל גרונר, שפעם ביקש הרבי מהוריי"צ מר' אברהם פאריז שיעשה איזה השתדלות עבורו. אח"כ כשהי' אצל הרבי מהוריי"צ, אמר "רבי אייערע ווערטער זיינען ניט פארפאלין געגאנגען, זיי האבין פועל געווען". ענה לו הרבי, "וואס מיינסטו, אונזערע ווערטער זיינען פועל למעלה ולמטה ולד' רוחות".

י. ר"ח גוטניק הגיע לאוסטרליא בתש"א, ורצה ליסע לארצה"ב להשתקע שם, וקיבל מברק מהרבי הריי"צ שישאר באוסטרליא, "ואני מבטיחך שאוסטרליא יהי' למקום תורה וחסידות". (ר"ח גוטניק)

יא. כששלח הרבי הריי"צ את ר' משה העכט לוואוסטער על שליחות לפתוח שם ישיבה, אמר לו, "ביז יעצט האסטו גיגעסן לחם מן הארץ, פון יעצט אן וועסטו עסן לחם מן השמים". (ר"מ העכט)

יב. כשהרבי הריי"צ הגיע לארצה"ב, שאלו מהרבי שתכנית העבודה שלו הוא שלא לפ"ע הכחות שלו, וענה: א) אני מסודר – וזה לוקח חצי העבודה. ב) יש לי אנשים שיעזרו לי. (רא"ל צייטלין בשם ר"מ פוטרפס)

יג. פעם עבר הצאר וכולם הסירו הכובע מראשם לכבודו והרבי (הריי"צ) לא הסיר כובעו, וכששאלוהו האם אינו יודע שזהו הצאר, ענה כי הוא יודע וכן עשה ברכה מיוחדת שעושים כשרואים מלך, ובלי כובע הנה בשום אופן לא יברך. (רשב"צ אלטהויז)

יד. משיחת הרבי הריי"צ בר"ה אומר ה' לישראל: "פאלג מיר". ביוהכ"פ: "האב פאר מיר מורא", בסוכות: "נעם מיר ארום". בשמח"ת: "לאמיר גיין א טאנץ". (א. איינזבאך)

טו. בשם אדמו"ר הריי"צ, ישראל נמשלו לכוכבים, למטה נראו קטנים יותר, אבל למעלה הם גדולים מאד. (ר' שד"ב גורדון)

טז. פעם התוועד ר' שילם ז"ל עם התמימים, ודיבר אז דברים חריפים דברי מוסר, ובנתיים עבר הרבי הריי"צ - לפני נשיאותו, שהי' המנהל פועל, ואמר לו, "שילם, מ'דארף זיי ניט מוסר'ן, זיי ווייסען אליין וואס זיי זיינען". (הנ"ל)

יז. פעם אמר הרבי הריי"צ איזה ענין בנגלה בתוך מאמר, ואח"כ כשנתן המאמר בכתב השמיט כל הענין, וכששאלו לו ע"ז (אולי הי' הרבי מה"מ ששאל), ענה: אין זה עניני, לא על זה ירדה נשמתי למטה. (רי"ד גרונר)

כ"ק אדמו"ר מה"מ

יח. פעם הביאו לאדמו"ר מהוריי"צ חבילה של שטרות, והשטרות היו בלי סדר, בינתיים נכנס ר' יחזקאל (חאטשע) ז"ל פייגין להרבי. וראה שהרבי מסדר השטרות שיהיו מונחים בסדר, וגם הי' מסדר הכפלים (קנייטשען) וכשנכנס אמר לו הרבי, יודע אתה עד כמה הזמן הוא יקר אצלי, אבל הבלתי סדר איז מיר אזוי מבלבל. (מר' איסר קליובגאנט, אד"ש תשל"ח)

יט. הרבנית חי' מושקא ז"ל אמרה פעם לשד"ב שי' גנזבורג (המשב"ק) שבעלי (הרבי) כשמדבר עם מישהו חמש דקות, יודע אלץ וואס מיט עם טוט זיך. (שד"ב גנזבורג)

כ. בשנת תשל"ט כשיצאו ילדי פרס לארצה"ב והר"י ז"ל העכט עסק הרבה עמהם, ולבסוף רובם ככולם לא נשארו אצלנו, וכשהתאוננה מרת העכט להרבי שבעלה מסר נפשו עליהם ולבסוף הנה רובם עוזבים אותנו, ענה לה הרבי שהגם שלא נשארו אצלנו לתמיד, מ"מ זה לבד שעברו כאן הוא דבר גדול וכדאי העבודה ע"ז.

כא. למישהו מאוסטרליא אמר הרבי, שגם הבונדיסטין השתנו לטוב, ע"י ההשפעה באופן מקיף.

כב. אבי הרב אברהם שי' פרידלאנד אמר פעם להרבי שבנו רוצה לבוא להיות בחצרות קודש, וענה לו הרבי "וועלין דארף מען וועלין זיין דא, אבער זיין דארף מען זיין דארטען".

כג. שאלו מהרבי למה הוא הולך ללמוד בקאלידש, וענה ידעתי הדשאב שיהי' לי, ויש שהולכים לPHD יותר מלרבי. גם אמר, כשהלכתי כבר הייתי בקי בש"ס. (הלשון אינו ברור).

כד. לשאלה עד"ז וגם שהלא מוכרחים לישב בגילוי ראש, וגם יושבים אנשים ונשים ביחד, ענה א) הלכתי תמיד בשייטול (באותם מקומות שמוכרחים לילך

בגילוי ראש). ב) בכל ה'סאבדשעקס' לקחה גם אשתי אותם ה'סאבדשעקס', והיא ישבה תמיד אצלי.

כה. מישהו (ר"מ קאזרנובסקי) תיקן משהו בביתו של הרבי, ולא רצה לקבל תשלום עבור עבודתו, הרבי שאל אותו אם הרבנית שילמה לו עבור עבודתו, וענה שלא רצה ליקח. ואמר לו הרבי "אז א רבי'נס א טאכטער גיט, דארף מען נעמען" (אם בת הרבי נותן צריכים לקחת).

כו. פעם כשהרבי נסע עם מכוניתו עם ר' בערל אלעניק בחורף והי' אז קרח על הארץ, והוא פתח דלת המכונית להרבי, ורצה לילך על צד הב' ליכנס דרך דלת השני, והרבי רמז לו שגם הוא יכנס מאותו צד שהרבי נכנס (ויכנס מקודם, כנראה מצד הקרח שהי' על הארץ והי' קשה לילך), הנ"ל לא רצה ליכנס דרך אותו צד, והתחיל ללכת לצד הב'. ואחזו הרבי (או כדומה) ואמר לו: "פאלגן איז העכער פון אלץ".

כז. הרבי הריי"צ אמר פעם להרב מענדל פלדמן בהיותו על יחידות "מוסרים לי מה שהוא (הרבי) מדבר כשמתוועד, עס איז ממש פעריל".

כח. מישהו אמר פעם להרבי, שבאם אינו אוכל מספיק משך זמן הנה מספיק לו סעודה א' למלאות את מה שחסר, אמנם בשינה באם חסרים לו שעות שינה משך זמן, אזי צריך למלאות החסר עד שיחזור לאיתנו, ואמר לו הרבי "וואס עפעס?", היינו שהרבי לא קיבל את זה. (א. צויבל)

כט. בל"ג בעומר שנת תשכ"א (או כ"ב) לאחר חזרו מהאוהל הורה הרבי שיפרסמו כדלהלן - הכוללים שאלה והתעוררות: "המנצלים (הניצלו) יום סגולה ושמחת רשב"י זה, להתחלת ביסוס הרחבת מבצעים פעולות וענינים כללים ופרטים", ע"כ. אח"כ שאלו הר"ר חמ"א חדקוב מהו הפי' בזה? וענה לו הרבי, שאם ישאלו אצלו פשט, אז יגיד להם שהוא הרבי עצמו אינו יודע פשט, ומ"מ באדערט דאס עם ניט.

ל. אור ליום ג' ט"ו סיון תשכ"א קידש הרבי את הלבנה, שהי' בערך שעה וחצי לאחר סוף הזמן, זוכרים ששנים לפני זה הי' ג"כ כזה. ואמר אז "אני סומך - פארלאז - על החת"ס".

לא. מנחה ערב ח"י אלול תשכ"א אמר הרבי תחנון. מנחה ח"י אלול לא אמר. לבש בגדי שבת.

לב. עיוה"כ תשכ"ב בעת חלוקת לעקח רצה מישהו ללחוץ יד הרבי, אמר לו הרבי: "איך גלויב אייך אפיןווארט", ולא נתן לו ידו.

לג. עש"ק בשלח י' שבט תשכ"ד קודם תפלת ערבית הגיע הרב חדקוב ואמר בשם הרבי, אם אין מה לעשות עד מעריב, אז יכולים לעשות תשובה על ענין עניית איש"ר וב"ה וב"ש, ואמר שאותם שעומדים על יד העמוד יענו איש"ר וכו'. ואם קשה להם לענות מפני שהם 'בעולמות', אזי יעמדו שם אנשים פשוטים שיכולים לענות ולא יבלבל[1] להם המוחין, וזה נוגע לא רק כשהוא - הרבי - הש"ץ.

לד. מענה מהרבי בתשכ"ה על חלוקת משניות עבור אברך (ז.צ.) שנקטף בדמי דמיו בתאונת דרכים ל"ע, וזלה"ק: ברכת ה' עליהם תבוא בעד כהנ"ל. ויבש"ט מכאן ולהבא בעניני טוב וחיים בזה ובבא.

לה. מענה לאברך (א"צ) בתשכ"ו ע"ד בקשת מקום שליחות, וזלה"ק: ידוע הסדר - שכשמציעים הצעות מפורטות בנוגע להסתדרות - מקום לחוו"ד שלי.

לו. מענה בנוגע לשיחות על פרש"י, וזלה"ק: בכלל נחלט זה קודם ההתוועדות ועכ"פ ביום ש"ק.

לז. בתשכ"ו בהושע"ר, בשעה שהחזיר הרבי לרש"ז גורעוויטש את התפילין של אדמוה"ז שהנ"ל הביא לרבי מרוסיא, אמר לו הרבי "ער זאל דאס ווייזען מיט'ן גאנצן פאראד". ועוד אמר: שאלו שהלכו למקוה יכולים ליגע בהם, ובאם לאו רק להסתכל עליהם. ואמר "זיי זאלן פועל'ן וואס זיי דארפן פועל'ן". התפילין הנ"ל הי' קצת יותר גדולים ממה שרגילים כעת להניח. דקות, פרודות, והרצועות דקות, רחבים לפ"ע. אמנם הקשר של היו"ד דשל יד הי' מאד קטן.

לח. ו' תשרי תשל"ד בחזרת הש"ץ שחרית אמר מלך אוהב צדקה ומשפט. (ולהעיר שזה הי' מספר ימים לפני מלחמת יוהכ"פ).

לט. לתלמיד (ז"ש) מישיבה גדולה מלבורן בשנת ל"ב-ל"ב ששאל מהרבי עצה (או הוראה) באיזה ענין, ענה לו כדלהלן, "עניתיו מכבר שישנה הוראת רבותינו נשיאנו אשר ת' תו"ת צריך לפרט עניניו לפני הנהלת תו"ת ולעשות כהוראתם".

מ. בסוף התוועדות זאת חנוכה תשל"ט ביקש מישהו ברכה על בריאות ואמר לו הרבי רפו"ש וכו', שוב ביקש הנ"ל שיעשה תשובה, ואמר לו הרבי "מאכט תשובה מיט אייערע תלמידים - אייערע מושפעים, דאס איז די בעסטע תשובה, אבער בשמחה!".

מא. לר' זלמן סערעבריאנסקי ממלבורן, אמר (או כתב) הרבי בקשר לעסקנות:

---

1. כך רשם הכותב, ואולי צ"ל יבלבלו.

"אויפטאן טוט דער אויבערשטער, אונזער השתתפות (ענין או חלק) איז דער ביסל עגמת נפש. (ר"ז סערעבריאנסקי)

מב. עוד כתב לו הרבי, שליטוואק אינו מאמין עד שְמונים - מ'ציילט איבער אין האנט, אבער אז מ'ציילט איבער - גלייבט אויך א ליטוואק. (זה הי' תשובה ע"ז שכתב שאינו רואה תוצאות מהפעולות, והרבי לא קיבל א"ז). (הנ"ל)

מג. מענת הרבי לאברך י.ג. (ח"י אד"ש תשל"ח): יסוד בתומ"צ - ענין דהשגח"פ דהקב"ה על כאו"א ממש, (ובפרט ע"פ המבואר היטב בדא"ח) - ומהו המקום לדאגות?! ע"פ תורה צ"ל פעולות האדם (בלי דאגות כלל - כנ"ל) - ובאם ובענין שספק מהי הפעולה שצ"ל - מתייעצים בידידים וכו' (באביו, בהמשפיע שי' וכיו"ב), ובאם דעותיהם שונות - כדעת הרוב. אזכיר עה"צ.

סיפורים ואמרות ששמעתי מזקני החסידים

מד. בשם ר' הלל מפאריטש, בשעה שנפגשים ב' חברים שלא ראו איש את אחיו משך זמן, צריכים לחדש החברותא וידידות כמו שהי' מלפנים.

מה. החסיד המפורסם ר' פרץ חן הלך פעם לראות לייזקע דער קרומער, מגדולי החסידים אצל אדמוה"ז, ובהגיע אליו הי' ישן, וחכה ר' פרץ עד שנתעורר, ומיד הלך מלפניו. שאלו אותו ממנ"פ, אם לא רצה לדבר עמו – רק לראותו, א"כ למה חיכה עד שנתעורר, הרי ראה אותו ישן? וענה "זען הייסט אז יענער זעט דיר אויכעט".

מו. הרה"ח הנודע ר' בערע וואָלף, אמר פעם לאיזה משכיל שיש ג' סוגי מחוצפים: תרנגול, עז וכלב. תרנגול: מעורר כולם. עז: רוקד ומרעיש. כלב: רץ לפני בעליו. וסיים ר' בערע: לתרנגול לכה"פ יש 'כובע'. לעז לכה"פ יש זקן. אבל אתה כלב... (ר' פייטיל לעווין)

מז. ר"י מתמיד אמר אני איני כמו ר' דוד האראדאקער, הוא לא ידע שהורידו את הצאר עד לאחר ג' שנים, ואני ידעתי כבר לאחר איזה חדשים. (ר"י גרונער)

מח. ר' מאיר שמחה חן ביקר פעם באיזה עיירה, וראה שם בביהמ"ד בחור צעיר יושב ואומר תהלים עם ווארימקייט, ואמר הפסוק אילותי לעזרתי חושה (כב, כ). ותרגם לעצמו "מיין שטארקער גאט צו מיין הילף שנעל". ובשמעו כנ"ל נתפעל מאד שבחור צעיר אומר תהלים באופן כזה. שאלו האם הוא לומד בישיבה? סיפר לו הבחור שהוא יתום מאביו וצריך לעבוד אצל אופה לעזור לאמו. ששאלו כמה מרויח, וענה לו כמה רובל לחודש. שוב שאלו אם הי' נותן לו הכסף האם הי' מסכים לילך ללמוד בישיבה? וענה שעליו לשאול מאמו. עכ"פ

אמו הסכימה שילך ללמוד בישיבה. לאחר מספר שנים שוב נזדמן לר' מאיר שמחה להיות בעיירה זו, וראה איזה אברך לומר שיעור ברבים, והכירו שזהו הבחור ששלח לישיבה וכו'. וישב לשמוע השיעור, ואכן הי' מה לשמוע: למדות, חריפות וכו'. אמנם - סיים ר' מאיר שמחה, דער אילותי אין שוין ניט געווען... (היינו התמימות כבר לא הי'). (ר"מ קזלינר)

מט. פתגם חסידים: "דער בעל עגלה שמייסט, דער פערד בריקעט זאך, דערוויילע פארט מען".

נ. אצל חסידים היו אומרים מוטב לקצר ב"ועל חטא", ולהאריך ב"ותמלוך".. (ר"מ קוזלינר)

נא. "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", פי' כל הגדול אם הוא גדול זהו מחבירו, פי' מחמת שהוא בצוותא עם חברים. אבל יצרו גדול ממנו, פי' מזה שנמצא לבד - פאר זיך. ובענין זה פירש בתניא פ"א "ואל תהי' רשע בפני עצמך", פי' מהו רשע זהו שהוא בפ"ע, ואינו מעורב ובאחדות עם אחרים. (מהנ"ל בשם אביו רחז"ק)

נב. מאד קשה, וצריכים זהירות יתירה כשמתוועדים עם בחורים (תל'), כי זוכרים הכל, ולכן גדולה האחריות. וזהו הפי' "חבלי משיח" - החבלים מ"שיח" - מהדיבורים. (הנ"ל)

נג. פי' הפסוק תחת אשר לא עבדת וגו', היינו שהלא עבדת הי' בשמחה. (הנ"ל)

נד. "אחד המרבה וא' הממעיט, ובלבד שיכוון לבו כו'", הכוונה ביכוון לבו קאי על המרבה, וד"ל. (הנ"ל)

נה. להצטער בצער חבירו ר"ל יכול כאו"א, אבל לשמוח (באמת) בשמחת חבירו. זה יכול רק חסיד. (הנ"ל)

נו. בהתוועדות חסידים שנוכחו ר' יחזקאל (חאטשע) פייגין ור' זלמן משה, האחרון אמר לחאטשע, "חאטשע דו מיינסט דאס איז א באלאלייקע! דאס איז ניט קיין באלאלייקע, דאס איז א נפה"א און א נפה"ב". (הנ"ל)

נז. באסיפת רבנים - שא' מהמשתתפים (או המארגנים) הי' ר' מענדל חן (בן הרד"ק ז"ל) רצו לדון ע"ד משכורת הרבנים, ר' מענדל אמר לא לדון עד"ז. כי חז"ל אומרים שהקב"ה זן ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים. ורב איזה שיהי', הוא לא גדול מקרני ראמים, ולא קטן מבצי כינים. (הנ"ל)

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות

לכ"ק אדמו"ר מה"מ

ולברכה בכל מילי דמיטב בטוב הנראה והנגלה

לזכות

החתן הרב התמים **מנחם מענדל** שי' הכהן

והכלה חי' **מושקא** תחי'

בלעסאפסקי

ליום נישואיהם בשעטומו"צ

יום ה' פרשת שמות, כ"ג טבת תשפ"א

ולזכות הוריהם וזקניהם

הרה"ת ר' **שלום משה** הכהן וזוגתו **חנה זעלדא** שיחיו

בלעסאפסקי

הרה"ת ר' **לוי יצחק** וזוגתו **נחמה דינה** שיחיו

יעקבסאן

הרה"ת ר' **אברהם בער** הכהן וזוגתו **עלקא** שיחיו

בלעסאפסקי

הרה"ת ר' **שלמה** וזוגתו **אסתר** שיחיו

בלומינג

הרה"ת ר' **שלום** וזוגתו **פייגא רעכא רחל** שיחיו

יעקבסאן

הרה"ת ר' **יואל זושא** וזוגתו **שרה בילא** שיחיו

זילברשטיין